

Rapport over

Mid-term review GCE-beleid

Versie 1.0

Datum	13 maart 2012
Status	Definitief
Kenmerk	OCW 353980

Colofon

Projectnaam	Mid-term review GCE-beleid
Versienummer	1.0
Projectleiders	drs. E.J.Smid, ir. K.H.J. van Eersel
Contactpersoon	E.J. Smid T +31-70-412 4052 F +31-70-412 3010 e.j.smid@minocw.nl Rijnstraat 50 Den Haag Postbus 16375 2500 BJ Den Haag
Afdelinggegevens	Auditdienst Ministerie OCW Rijnstraat 50 Postbus 16375 2500 BJ Den Haag Auditdienst Ministerie BZ Bezuidenhoutseweg 4-6 Postbus 20061 2500 EB Den Haag
Auteurs	Ed Smid, Paul van Eersel
Distributielijst	D.DCE (OCW), H.ICE (BZ), Kees Somer (DCE), Marion Tijsseling (ICE), OCW/AD, BZ/ACD

Inhoud

Colofon 3

Managementsamenvatting 7

1. Opdracht en werkwijze mid-term review 9

- 1.1 Achtergrond en aanleiding 9
- 1.2 Opdracht: identificeren van sterke kanten en verbeterpunten 9
- 1.3 Werkwijze conform het plan van aanpak 9
- 1.4 Leeswijzer 10

2. Gerealiseerde projecten naar land, discipline en doelstelling 11

- 2.1 Budgetbesteding en aantal uitgevoerde projecten wisselend per land 11
- 2.2 Nadruk budgetbesteding ligt op gebouwd erfgoed en archieven 12
- 2.3 Grootste deel budget wordt besteed aan de doelstelling Kennisuitwisseling en kennistoename 13
- 2.4 GCE-budget wordt niet geheel uitgeput en onvoldoende inzicht in de gerealiseerde uitgaven van het NA 14

3. De gerealiseerde projecten dragen bij aan de GCE-doelen 15

- 3.1 Algemeen beeld is positief: het GCE-beleid maakt verschil 15
- 3.2 Duurzaam behoud en verzekerde bestemming is cruciaal 15
- 3.3 Kennisuitwisseling en inhoudelijke betrokkenheid heeft veel aandacht 16
- 3.4 Toename bewustwording, culturele identiteit en lokaal draagvlak is lastig 16
- 3.5 Lokale meerwaarde is een belangrijke succesfactor 17
- 3.6 Spin-off effecten voor Nederland vooral via kennis en goede relaties 17
- 3.7 Verbanden met andere programma's kunnen het GCE-beleid ondersteunen 18

4. Diverse leerervaringen vanuit de praktijk 19

- 4.1 Succesfactoren voor doelbereiking zijn strenge selectie op duurzaamheid en aansluiting bij lokale belangen 19
- 4.2 Verbeterpunten voor doelbereiking zijn daadkrachtige lokale partners, flexibeler inzet van de NL-partner en aandacht tijdens de uitvoering 20
- 4.3 Stimuleren van projecten via het verbinden van netwerken op meerdere niveaus en een lange adem 20

5. Functioneren organisatie en werkwijze 23

- 5.1 De budgettering, landenkeuze en projectaanvragen flexibeler maken 23
- 5.2 Coördinatie: meer samenhang via het netwerk 24
- 5.3 Projectbeoordeling transparanter en een adviesrol voor het erfgoedveld 26
- 5.4 Projectcriteria zijn nog grotendeels actueel 27

6. Advies over mogelijkheden tot versterking na 2012 29

Bijlage I: Begrote en gerealiseerde uitgaven GCE-budget 31

Bijlage II: GCE-projectenoverzicht 2009-2011 33

Bijlage III: Geïnterviewde personen 59

Managementsamenvatting

De auditdiensten van OCW en BZ hebben gezamenlijk een mid-term review uitgevoerd met als doel het identificeren van de sterke kanten en de verbeterpunten van het internationale beleid gericht op gemeenschappelijk cultureel erfgoed (GCE) in acht prioriteitslanden.

Hoofdstuk 2 biedt een overzicht van de gerealiseerde en in gang gezette GCE-projecten in 2009-2011. De budgetbesteding en het aantal projecten wisselt per land, waarbij Suriname koploper is en Zuid-Afrika onderaan staat. Uit de budgetbesteding uitgesplitst naar discipline blijkt dat vooral wordt ingezet op gebouwd erfgoed en archieven. Onder de GCE-doelstellingen scoort Kennisuitwisseling en kennistoename het hoogst. Het budget wordt met name bij ambassades niet geheel uitgeput, waardoor een deel terugvloeit naar de algemene middelen. Het Nationaal Archief kan onvoldoende inzicht geven in de gerealiseerde uitgaven op projectniveau.

In hoofdstuk 3 beantwoorden we de vraag in hoeverre de doelstellingen van het GCE-beleid worden gerealiseerd. Het algemene beeld is positief: het GCE-beleid maakt verschil, ook al is het een klein budget. De GCE-doelstelling duurzaam behoud en verzekerde bestemming wordt breed gedeeld als cruciaal criterium om projecten op te selecteren. Kennisuitwisseling en inhoudelijke betrokkenheid heeft veel aandacht, maar het zal erg lastig blijven om via een beperkt aantal kleinere projecten tot een brede toename van bewustwording en culturele identiteit te komen. Lokale meerwaarde van projecten blijkt een belangrijke succesfactor te zijn voor draagvlak, inhoudelijke betrokkenheid en duurzaamheid. Naast behoud van erfgoed zijn er spin-off effecten voor Nederland in de vorm van bilaterale betrekkingen en kennisontwikkeling. Verbanden met andere programma's kunnen de GCE-beleidsdoelen verder ondersteunen. Grosso modo komen in vier van de acht prioriteitslanden volop GCE-projecten van de grond: Rusland, Sri Lanka, Indonesië en Suriname. En in vier landen is dat een stuk lastiger en vergt het veel inspanning om tot projecten te komen: Brazilië, Ghana, India en Zuid-Afrika. De projecten vanuit het NA worden breed gewaardeerd door de geïnterviewden; bij RCE is dat wisselend.

Hoofdstuk 4 beschrijft de conclusies die we kunnen trekken uit de leerervaringen in diverse projecten. Succesfactoren voor doelbereiking zijn met name de strenge selectie van projecten op indicaties voor duurzaam behoud en het verbinden van projecten met lokale belangen. Het vinden van een daadkrachtige lokale partner gaat vaak moeizaam, maar is wel belangrijk. Een flexibeler inzet van de Nederlandse partner en extra aandacht tijdens de uitvoering zijn soms gewenst. Er zijn relatief weinig projecten die wel uitgevoerd worden maar mislukken in het realiseren van GCE-doelen. Probleem is vaker dat potentiële projecten niet door de selectiecriteria komen of stranden tijdens de opstartfase door gebrek aan lokale medewerking. Het vinden van kansrijke duurzame projecten kan gestimuleerd worden door netwerken op meerdere niveaus met elkaar te verbinden en is vaak een kwestie van lange adem.

Hoofdstuk 5 gaat over de vraag of de huidige organisatie en werkwijze van het programma naar tevredenheid functioneren. Uit de interviews blijkt dat de budgettering, landenkeuze en projectaanvragen wat flexibeler zouden kunnen. Tevens is er behoefte aan meer samenhang en coördinatie, maar zonder dat dit leidt tot bureaucratie en uitvoeringslast. Wellicht is dat te realiseren via zelforganiserend vermogen in de vorm van een netwerk. Dit kan dan tevens ingezet worden voor een adviesrol voor het erfgoedveld in combinatie met een transparantere projectbeoordeling. Verder zijn de huidige projectcriteria ook voor de toekomst grotendeels actueel.

Op basis hiervan komen we in hoofdstuk 6 tot de conclusie dat het huidige beleid ook bij ongewijzigde doorzetting al een ruime voldoende scoort, maar dat het op onderdelen effectiever kan. Met als aanbevelingen:

1. Zet het GCE-programma voort na 2012, want het maakt verschil.

2. Verbreed het aantal GCE-landen, maar met een scherpere selectie van prioriteitslanden.
 3. Maak de budgettoedeling flexibeler.
 4. Stimuleer projecten die de verbinding leggen met de actualiteit.
 5. Breng meer focus en synergie aan in de projectkeuze.
 6. Stimuleer de netwerkfunctie en de follow-up van diverse databases.
 7. Maak de besluitvorming transparanter met een adviesrol voor het erfgoedveld.
 8. Zorg voor efficiënte coördinatie, informatieuitwisseling en projectverantwoording.
- Voor de uitwerking van de aanbevelingen verwijzen we naar hoofdstuk 6 (pag.29-30).

1. Opdracht en werkwijze mid-term review

Dit hoofdstuk beschrijft in het kort de aanleiding, opdracht en werkwijze voor deze mid-term review. In paragraaf 4 staat een leeswijzer voor de rest van het rapport.

1.1 Achtergrond en aanleiding

De ministeries van OCW en BZ zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het internationale beleid gericht op gemeenschappelijk cultureel erfgoed (GCE). GCE omvat overblijfselen van een verleden dat Nederlanders met anderen hebben gedeeld: bouwwerken, archieven, scheepswrakken, museale objecten en immaterieel erfgoed. Het GCE-beleid focust op samenwerking met acht prioriteitslanden (Indonesië, India, Sri Lanka, Zuid-Afrika, Ghana, Brazilië, Suriname en Rusland) en is in 2009 opnieuw vorm gegeven. Voor de uitvoering van het GCE-beleid is €2 mln per jaar beschikbaar in de periode 2009-2012. De helft hiervan wordt gedelegeerd aan de ambassades in de acht prioriteitslanden, die hiermee initiatieven van lokale organisaties ondersteunen. De andere helft wordt gedelegeerd aan het Nationaal archief (NA) en de rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) om vanuit hun specifieke deskundigheid voor lokale projecten in te zetten.

Het kabinet is voornemens om het GCE-beleid ook na 2012 te continueren. Daarom is het zinvol de ervaringen en leerpunten met het GCE-beleid van de afgelopen jaren te inventariseren. Op basis hiervan kunnen OCW en BZ het GCE-beleid waar nodig aanpassen voor de periode na 2012.

1.2 Opdracht: identificeren van sterke kanten en verbeterpunten

De auditdiensten van OCW en BZ hebben gezamenlijk een mid-term review uitgevoerd met als doel het identificeren van de sterke kanten en de verbeterpunten van het GCE-beleid. Dit betreft zowel het bereiken van de doelstellingen als de organisatie en werkwijze.

De onderzoeksvragen luiden:

1. Welke activiteiten en programma's zijn gerealiseerd of in gang gezet in de periode 2009-2011?
2. In hoeverre kunnen daarmee de algemene doelstellingen van het GCE-beleid worden gerealiseerd?
3. Welke conclusies zijn te trekken op grond van de leerervaringen vanuit representatieve voorbeeldprojecten?
4. Functioneert de huidige organisatie en werkwijze van het programma naar tevredenheid?
5. Welke mogelijkheden zijn er op basis van de huidige ervaringen om het programma na 2012 te versterken?

1.3 Werkwijze conform het plan van aanpak

De doelstellingen en de criteria zoals die zijn geformuleerd in het GCE-beleidskader 2009-2012 vormen het referentiekader voor het onderzoek. De reikwijdte van het onderzoek is beperkt tot het inventariseren van leerervaringen van direct betrokken Nederlandse partijen en richt zich op het bereiken van de algemene doelstellingen van het GCE-beleid. De focus ligt niet op de realisatie van de operationele doelstellingen van de afzonderlijke projecten of op de rechtmatigheid van bestedingen. Het is dus geen vervanging van de reguliere accountantscontrole.

De informatieverzameling bestond uit bestudering van documenten, financiële administraties en interviews met direct betrokkenen bij departementen, rijksdiensten, ambassades en

erfgoedinstellingen. Er hebben geen interviews plaatsgevonden met lokale partijen en counterparts in de diverse landen. De lijst met geïnterviewden en bestudeerde documenten is opgenomen in bijlage III. De onderzoekaankpak is verder uitgewerkt in het door de opdrachtgevers goedgekeurde plan van aanpak.

Bij het onderzoek is rekening gehouden met het gegeven dat het GCE-beleid een klein onderdeel is van de werkzaamheden van de ambassades en de rijksdiensten en met de lokale context in de GCE-landen.

1.4 Leeswijzer

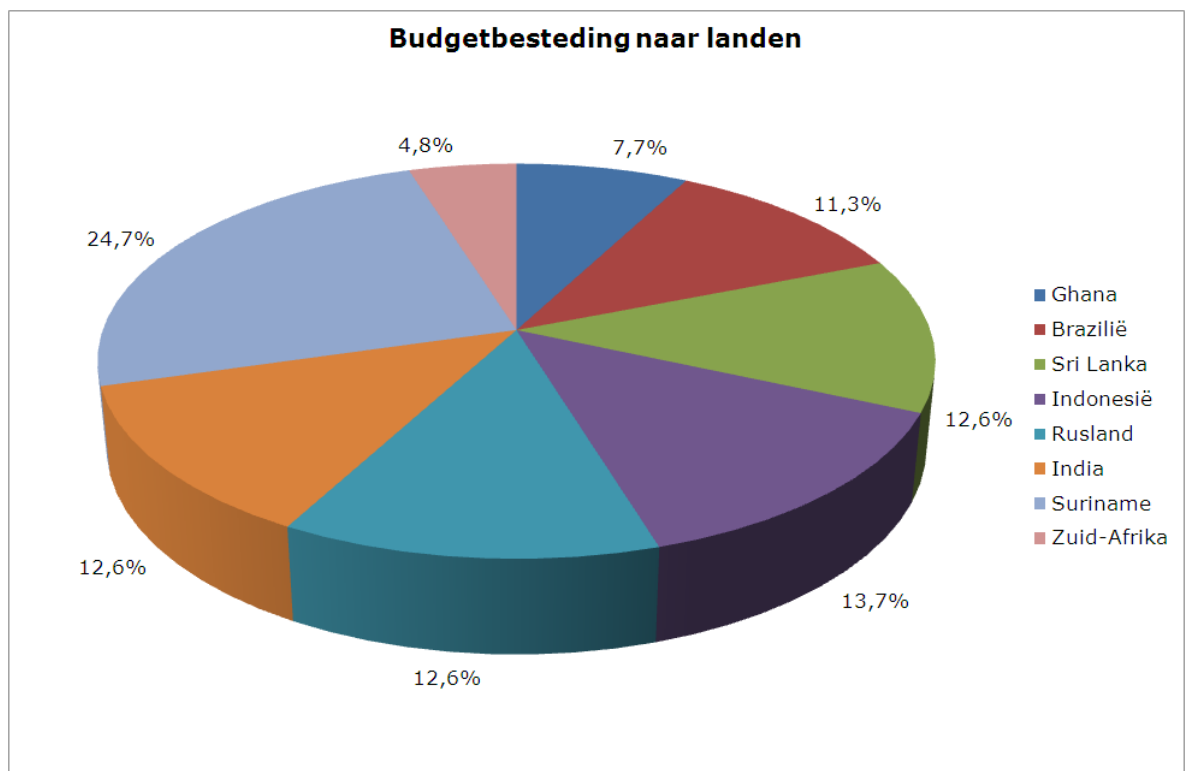
Hoofdstuk 2 beschrijft de gerealiseerde projecten in de periode 2009-2011. Hoofdstuk 3 gaat over de realisatie van de doelstellingen van het GCE-beleid en hoofdstuk 4 over de leerervaringen vanuit diverse projecten. Hoofdstuk 5 beoordeelt of de organisatie en werkwijze in het GCE-programma naar tevredenheid functioneren. En in hoofdstuk 6 staan mogelijkheden om het programma na 2012 te versterken. Elk hoofdstuk start met een korte samenvatting.

2. Gerealiseerde projecten naar land, discipline en doelstelling

Hoofdstuk 2 biedt een overzicht van de gerealiseerde en in gang gezette projecten in 2009-2011. De budgetbesteding en het aantal projecten wisselt per land, waarbij Suriname koploper is en Zuid-Afrika onderaan staat. Uit de budgetbesteding uitgesplitst naar discipline blijkt dat vooral wordt ingezet op gebouwd erfgoed en archieven. Onder de GCE-doelstellingen scoort 'kennisuitwisseling en kennistoename' het hoogst. Het GCE-budget wordt met name bij de ambassades niet geheel uitgeput, waardoor een deel terugvloeit naar de algemene middelen, en het Nationaal Archief kan onvoldoende inzicht geven in de gerealiseerde uitgaven op projectniveau.

2.1 Budgetbesteding en aantal uitgevoerde projecten wisselend per land

Het totale budget dat beschikbaar wordt gesteld voor het uitvoeren van het GCE-beleid bedraagt € 2 miljoen per jaar, € 6 miljoen over de periode 2009-2011. Met dit bedrag worden GCE-projecten gesubsidieerd in acht prioriteitslanden. In de periode 2009-2011 zijn 156 GCE-projecten uitgevoerd.

Figuur 1 Verdeling van het GCE-budget naar prioriteitsland (% van de totale gerealiseerde uitgaven)

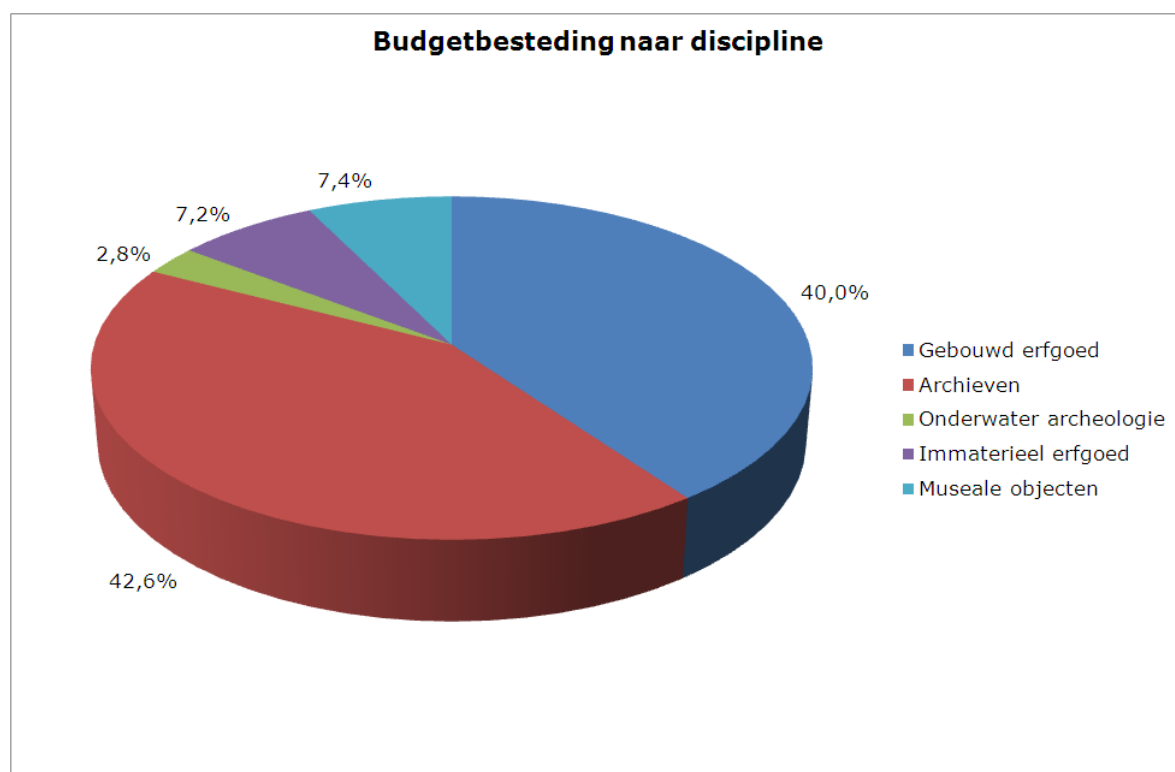
In figuur 1 is de verdeling van het GCE-budget naar prioriteitsland weergegeven. Hieruit blijkt dat procentueel gezien het grootste deel van het GCE-budget wordt besteed aan projecten in Suriname, namelijk 24,7% van de totale realisatie. Het project 'Teruggave Surinaamse Archieven' heeft hier een groot aandeel in. In Indonesië is 13,7% van het budget besteed. In Ghana en Zuid-Afrika wordt het kleinste deel van het GCE-budget besteed, namelijk 7,7% en 4,8%.

Het aantal projecten dat door ambassades wordt uitgevoerd is wisselend. Waar in Indonesië, Rusland en Suriname veel projecten worden uitgevoerd, is het aantal uitgevoerde projecten in Ghana, India en Zuid-Afrika een stuk kleiner. Het betreft in het laatste geval vaak wel, vanuit financieel oogpunt, grote projecten.

Het volledige projectenoverzicht is opgenomen in bijlage II. In dit overzicht is per ambassade en rijksdienst te zien welke projecten zijn uitgevoerd of in gang gezet. Per project is een korte projectomschrijving gegeven, alsmede de gerealiseerde projectuitgaven, de betrokken landen, de discipline waarin het project valt, aan welke beleidsdoelstelling het project bijdraagt en in welke fase het project zich bevindt. Dit is gebeurd op basis van een inschatting van de ambassades en de rijksdiensten. Projecten die meerdere landen, disciplines of beleidsdoelstellingen betreffen, zijn daar naar evenredigheid aan toegerekend. De gerealiseerde uitgaven van de GCE-projecten van het NA ontbreken in het overzicht in bijlage II. Het NA kan niet specificeren hoe het gedelegeerde budget is verdeeld naar GCE-projecten. Voor de analyses zijn de totale uitgaven van het NA daarom evenredig over de GCE-projecten van het NA verdeeld.

2.2 Nadruk budgetbesteding ligt op gebouwd erfgoed en archieven

In het GCE-beleidskader worden vijf disciplines genoemd, waar tijdens de uitvoering van het GCE-beleid op gefocust wordt. Figuur 2 geeft aan welk aandeel van het GCE-budget ten goede komt aan de verschillende disciplines. Hieruit is op te merken dat het grootste deel van het budget wordt besteed aan archief-projecten, namelijk 42,6%, kort gevolgd door de discipline gebouwd erfgoed (40,0%). Aan de drie andere disciplines wordt beduidend minder besteed, met een realisatie van slechts 2,8 % voor onderwater archeologie (scheepswrakken).

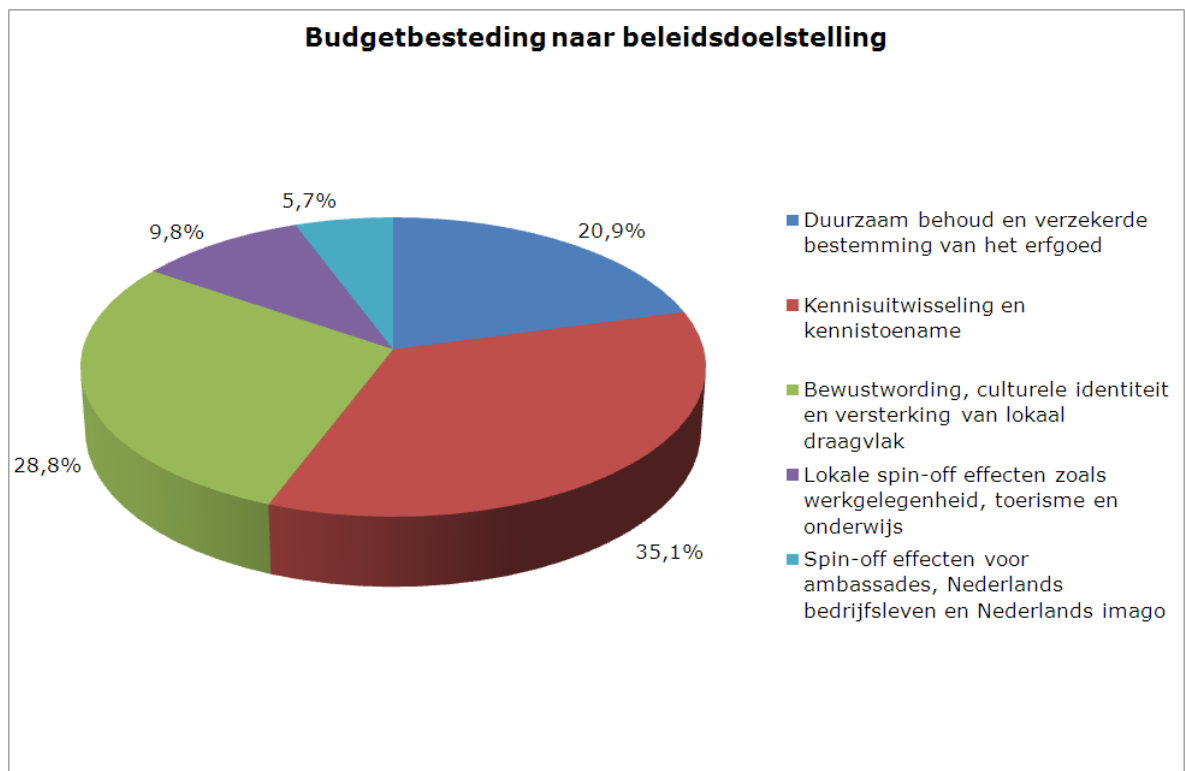
Figuur 2 Verdeling van het GCE-budget naar discipline (% van de totale gerealiseerde uitgaven)

Het GCE-beleidskader spreekt niet van een bepaalde verdeling over de verschillende disciplines, maar alleen van de inzet om projecten binnen alle genoemde disciplines uit te voeren. Dat is dus

gelukt, zij het met de kanttekening dat de verdeling verre van evenredig is. Daarnaast zijn in de Memorandum of Understanding (MoU) en het landen specifieke programma (LSP) per land de focusgebieden in algemene termen opgenomen. Deze MoU's en LSP's hebben in de praktijk geen sterk sturende rol vervuld (zie onder andere paragraaf 5.2), maar wel blijken alle landen projecten uit te voeren in de disciplines die beschreven staan in de MoU's.

2.3 Grootste deel budget wordt besteed aan de doelstelling Kennisuitwisseling en kennistoename

Naast de disciplines worden ook vier beleidsdoelstellingen beschreven in het GCE-beleidskader. De vijfde doelstelling, spin-off effecten voor Nederland, is op verzoek van de opdrachtgever toegevoegd aan dit onderzoek. In figuur 3 is de budgetbesteding naar beleidsdoelstelling weergegeven. Hieruit blijkt dat ongeveer een derde deel van het budget bijdraagt aan de doelstellingen 'Kennisuitwisseling en kennistoename'. Ook wordt een aanzienlijk deel van het budget besteed aan de doelstellingen 'Bewustwording, culturele identiteit en versterking van lokaal draagvlak' (28,8%) en 'Duurzaam behoud en verzekerde bestemming van het erfgoed' (20,9%). Een klein deel van het budget wordt ingezet ten behoeve van spin-off effecten voor Nederland (5,7%).

Figuur 3 Verdeling van het GCE-budget naar beleidsdoelstelling (% van de totale gerealiseerde uitgaven)

Opvallend is de gemiddelde score op de GCE-doelstelling 'Duurzaam behoud en verzekerde bestemming'. Deze doelstelling staat centraal in het GCE-beleid en wordt door de geïnterviewden gezien als cruciaal criterium om projecten op te selecteren. Toch wordt maar een vijfde deel van het totale budget besteed aan deze beleidsdoelstelling. Deze score is deels te verklaren doordat zowel bij de ambassades als bij de rijksdiensten veel kennisprojecten worden uitgevoerd, zoals conferenties, cursussen en (beleids-) adviesopdrachten. Daarnaast dienen veel projecten meerdere beleidsdoelen, waardoor hun budget verspreid wordt over deze doelen. Als we op basis van bijlage II namelijk kijken hoeveel projecten bijdragen aan de doelstelling 'duurzaam behoud en verzekerde bestemming', dan blijkt dat bijna de helft te zijn (44,2%).

2.4 GCE-budget wordt niet geheel uitgeput en onvoldoende inzicht in de gerealiseerde uitgaven van het NA

Van het beschikbare budget is de helft gedelegeerd naar de acht Nederlandse ambassades in de prioriteitslanden. De andere helft is deels gedelegeerd naar de rijksdiensten Nationaal Archief en Cultureel Erfgoed en wordt deels centraal ingezet voor de realisatie van vijf specifieke projecten, namelijk Teruggave Surinaamse Archieven, de ontwikkeling van de GCE portal en aan drie projecten binnen het thema migratiegeschiedenis. De begrote en gerealiseerde¹ uitgaven van het GCE-budget zijn weergegeven in Bijlage I. Hierbij merken we op dat NA en RCE overheadkosten doorberekenen aan het GCE-budget en dat de capaciteitsinzet op de ambassades niet binnen het GCE-budget valt; deze varieert van ca. 0,2 – 1,2 fte per ambassade. De gerealiseerde uitgaven voor RCE zijn deels ingeschat op basis van de begroting, omdat in de financiële administratie niet alle uitgaven zijn toegeschreven aan specifieke projecten.

Uit de begrote en gerealiseerde uitgaven blijkt dat ambassades moeite hebben om het gedelegeerde budget uit te putten en te besteden aan de realisatie van GCE-projecten. De oorzaken hiervan worden besproken in hoofdstuk 4. Het is zelfs tweemaal voorgekomen dat een ambassade (Ghana en Zuid-Afrika) het budget in een jaar helemaal niet heeft besteed. Er is een aanzienlijk deel van het ambassade-budget in 2009 en 2011 teruggevloeid naar de pot algemene middelen (niet GCE), omdat het geld in die jaren niet is besteed aan GCE-projecten. In 2010 is hier tijdig op in gesprongen en is een deel van het budget overgeheveld naar het project 'Teruggave Surinaamse Archieven', waardoor een kleiner deel van het budget is teruggevloeid naar de algemene middelen.

Ook het NA heeft in 2009 niet het gehele budget uitgeput. Dit deel van het budget kan het NA opnemen op de balans en meenemen naar het volgende jaar, omdat het een baten-latendienst is. Aan het begin van het volgende jaar komt dit budget vrij en kan het budget besteed worden aan GCE-projecten. Tevens is in 2010 het budget niet geheel uitgeput, wat leidt tot het verder vooruitschuiven van het GCE-budget.

Het NA kan niet specificeren hoe het gedelegeerde budget is verdeeld naar GCE-projecten. In de financiële administratie van het NA worden uitgaven toegeschreven aan kostensoorten en niet aan specifieke projecten. De GCE-projecten die door het NA zijn uitgevoerd met het GCE-budget zijn wel bekend, maar hoeveel deze projecten hebben gekost is in veel gevallen onduidelijk. Wel is er een begroting beschikbaar voor de uitvoering van het GCE-programma bij het NA, welke een aantal keer per jaar wordt bijgesteld, maar de realisatie kan daarvan beduidend afwijken. Het ontbreken van deze informatie heeft de onderzoekers beperkt in het uitvoeren van hun analyses.

¹ Voor het gedelegeerde budget naar het NA is uitgegaan van de begrote uitgaven i.p.v. gerealiseerde uitgaven in het jaar 2011.

3. De gerealiseerde projecten dragen bij aan de GCE-doelen

In dit hoofdstuk beantwoorden we de vraag in hoeverre de doelstellingen van het GCE-beleid worden gerealiseerd. Het algemene beeld is positief: het GCE-beleid maakt verschil, ook al is het een klein budget. De GCE-doelstelling duurzaam behoud en verzekerde bestemming wordt breed gedeeld als cruciaal criterium om projecten op te selecteren. Kennisuitwisseling en inhoudelijke betrokkenheid heeft veel aandacht, maar het zal erg lastig blijven om via een beperkt aantal kleinere projecten tot een brede toename van bewustwording en culturele identiteit te komen. Lokale meerwaarde van projecten blijkt een belangrijke succesfactor te zijn voor draagvlak, inhoudelijke betrokkenheid en duurzaamheid. Naast behoud van erfgoed zijn er spin-off effecten voor Nederland in de vorm van bilaterale betrekkingen en kennisontwikkeling. Verbanden met andere programma's kunnen de GCE-beleidsdoelen verder ondersteunen. Grosso modo komen in vier van de acht prioriteitslanden volop GCE-projecten van de grond: Rusland, Sri Lanka, Indonesië en Suriname. En in vier landen is dat een stuk lastiger en vergt het veel inspanning om tot GCE-projecten te komen: Brazilië, Ghana, India en Zuid-Afrika. De projecten vanuit het NA worden breed gewaardeerd door de geïnterviewden; bij RCE is dat wisselend.

3.1 Algemeen beeld is positief: het GCE-beleid maakt verschil

Het doel van het Nederlandse GCE-beleid is gezamenlijk werken aan duurzaam behoud van het gemeenschappelijk erfgoed op basis van wederzijdse politieke en inhoudelijke betrokkenheid. Via het uitvoeren van gezamenlijke projecten wordt indachtig het GCE-beleidskader gestreefd naar:

1. duurzaam behoud en verzekerde bestemming van het erfgoed;
2. kennisuitwisseling en kennistoename (inhoudelijke betrokkenheid);
3. bewustwording, culturele identiteit en versterking van lokaal draagvlak;
4. lokale spin-off effecten zoals werkgelegenheid, toerisme en onderwijs;
5. spin-off effecten voor Nederland (ambassade, Nederlands bedrijfsleven en Nederlands imago).

Deze vijf doelen bespreken we afzonderlijk in paragraaf 3.2 tot 3.6.

Het algemene beeld op basis van de uitgevoerde projecten in de periode 2009-2011 is positief. Met een relatief klein budget wordt veel gerealiseerd: veel mensen worden bereikt, erfgoed wordt gered, meerwaarde wordt gecreëerd in het land zelf en het helpt Nederland om kennis en relaties te versterken. Kortom, het GCE-beleid maakt een positief verschil. Andere West-Europese landen hebben geen gelijksoortig GCE-beleid; Nederland is hier uniek in.

Toch past hier een relativering. Het budget is klein, dus is het onmogelijk al het erfgoed hiermee te behouden. Bovendien is gemeenschappelijk erfgoedbeleid een kwestie van lange adem en investeren in relaties. Soms duurt het jaren voor een goed project kan starten en in sommige landen is het lastig projecten van de grond te krijgen. Deels omdat het zichtbare, gebouwde erfgoed soms beperkt is, deels doordat het lokale bewustzijn nog moet groeien en deels door belemmerende lokale omstandigheden. Grosso modo komen in vier van de acht prioriteitslanden volop GCE-projecten van de grond: Rusland, Sri Lanka, Indonesië en Suriname. En in vier landen is dat een stuk lastiger en vergt veel inspanning om tot een flink aantal goede GCE-projecten te komen: Brazilië, Ghana, India en Zuid-Afrika.

3.2 Duurzaam behoud en verzekerde bestemming is cruciaal

De GCE-doelstelling duurzaam behoud en verzekerde bestemming wordt breed gedeeld als cruciaal criterium om projecten op te selecteren. Indien er onvoldoende zicht is op duurzaamheid, dan wordt een project niet ondersteund. Voorbeelden van duurzame projecten zijn: forten die zijn opengesteld voor toerisme, gerestaureerde gebouwen waar een museale of

andere functie aan gegeven is, jaarlijkse terugkerende festivals, archieven die gered zijn, cursisten die met hun kennis aan de slag gaan. In slechts een beperkt aantal projecten is dit niet goed gelukt, zoals de groenvoorziening in El Mina die niet onderhouden wordt.

Ook hier geldt de relativering dat het door het beperkte budget alleen om een klein deel van het erfgoed gaat ('enkele parels laten glanzen'). Bovendien is het GCE-budget niet toereikend om volledige restauraties uit te financieren, dus is de bijdrage vaak beperkt tot een adviestraject, kennisoverdracht of een onderdeel in een groter geheel. De rest moet vanuit het land zelf en via andere bronnen komen. Dat komt lang niet altijd van de grond. Dit is wellicht een verklaring waarom het aandeel van de projecten dat zich richt op de andere GCE-doelstellingen relatief groot is (zie paragraaf 2.3).

3.3 Kennisuitwisseling en inhoudelijke betrokkenheid heeft veel aandacht

Binnen het totale GCE-programma is met name bij de rijksdiensten relatief veel aandacht voor kennisprojecten, zoals cursussen, *training on the job* en *train the trainers*, waardoor sommige cursussen zelfs exporteerbaar zijn naar andere landen. Kennisdeling blijft veelal beperkt tot een specifieke groep van deskundigen of direct betrokkenen. Bredere *exposure* wordt wel nagestreefd (via een lezing, boek en soms een film), maar is vaak beperkt. Het verbreden van de kennisoverdracht en inhoudelijke betrokkenheid in de samenleving zal alleen lukken via een grotere bewustwording en verbinding met de culturele identiteit (zie 3.4).

De projecten vanuit het NA worden breed gewaardeerd door de geïnterviewden. Bij RCE is dat wisselend. De kritiek op de inzet van RCE is dat hun cursussen en beleidsadviezen deels te algemeen en hoogovervliegend zouden zijn. RCE kan dit voor een belangrijk deel pareren:

- RCE werkt vraaggericht vanuit de meerwaarde die men vanuit de eigen expertise kan bieden in relatie tot de behoefte in de prioriteitslanden;
- slechts een deel van de projecten betreft algemene cursussen; bovendien gaat het hier om professionals die in dat werkgebied werken en hun verworven kennis ook in de praktijk kunnen toepassen (cursussen stadsplanontwikkeling, onderwaterarcheologie en behoudsmedewerker);
- daarnaast ondersteunt RCE de ontwikkeling van beleidsstrategieën op lokaal niveau gericht op de ontwikkeling van bepaald erfgoed ('*help them to help themselves*') en kiest men er bewust voor om niet 'in het moeras te zakken' van de lokale uitvoering.

Deze keuzes blijken bij veel van de geïnterviewden niet bekend, hetgeen kan leiden tot uiteenlopende beelden en verwachtingen. Dit kan transparanter. We hebben geen onderzoek gedaan naar de waardering voor de RCE-projecten bij de lokale partijen in de diverse landen.

3.4 Toename bewustwording, culturele identiteit en lokaal draagvlak is lastig

Het zal erg lastig blijven om via een beperkt aantal kleinere projecten tot een brede toename van bewustwording en culturele identiteit te komen. Dit blijft veelal beperkt tot een kleine groep van deskundigen of tot de lokale gemeenschap waar het erfgoed zich bevindt. Soms is een specifiek project gericht op bewustwording, zoals de film over Surabaya, maar ook daarvan lijkt het effect beperkt. Tot nu toe zijn er weinig GCE-projecten die als primaire doel een brede toename van bewustwording en culturele identiteit hebben (via bijvoorbeeld films of verhalen voor het grote publiek); veelal is het een neven doel van andere projecten.

Wel blijken er mogelijkheden om aan te sluiten bij bredere bewegingen in een aantal landen ('*go with the flow*'). Met name in Rusland is nu volop aandacht voor de pré-Sovjet geschiedenis en de relaties met Nederland maken daar via het GCE-beleid nu onderdeel vanuit. Ook in Sri Lanka is veel aandacht voor *National heritage* en via het GCE-beleid krijgt Nederland daar een plaats in. In Brazilië is GCE vooral regionaal (Recife), maar de banden met Nederland zijn daar zelfs bekender dan hier. En ook bepaalde niet prioriteitslanden is er veel aandacht voor het gezamenlijk erfgoed (VS, Japan, Australië).

In andere landen is GCE een kleine niche die moet concurreren met andere, grotere problemen. In Suriname, Indonesië en Zuid-Afrika is wel bekendheid over het gezamenlijk verleden, maar dit betekent nog geen GCE-draagvlak. Het verleden ligt deels gevoelig en koloniaal erfgoed heeft geen prioriteit. In Suriname wordt nu bijvoorbeeld ingezet op cultuurhistorisch besef kweken via cultuureducatie voor de jeugd.

In Ghana is minimaal aandacht voor GCE. De cultuurfocus ligt daar van nature op *performing arts* en niet op erfgoed. Bovendien is Ghana een ontwikkelingsland met grote problemen, waarvoor GCE alleen interessant is als het economisch wat oplevert en dat is niet makkelijk te realiseren. Ook in India is de aandacht voor GCE met Nederland heel beperkt. De focus ligt op de eigen cultuur en op de Britse periode. Het erfgoed met Nederland is heel lokaal, aan de zuidkust, en vooral bekend bij vakinstellingen. De interesse lijkt vooral gedreven vanuit Nederland.

3.5 Lokale meerwaarde is een belangrijke succesfactor

Lokale meerwaarde is een belangrijke succesfactor om projecten met een duurzaam karakter van de grond te krijgen. Het bevordert draagvlak, inhoudelijke betrokkenheid en een duurzame bestemming.

Het stimuleren van toerisme en daarvan afgeleide werkgelegenheid lukt met name via het gebouwd erfgoed, zoals fort Nieuw-Amsterdam in Suriname, fort El Mina in Ghana en restauraties in Galle in Sri Lanka. En erfgoed kan soms ook verbonden worden aan de stadontwikkeling, zoals de grootse plannen om de binnenstad van Pretoria leefbaarder te maken en projecten van de Indonesische spoorwegen.

Daarnaast zijn er vaak directe werkgelegenheidseffecten gekoppeld aan projecten door de inzet van lokale professionals bij de uitvoering en follow-up van projecten, zoals planologen, restauratoren, archiefbeheerders en museummedewerkers.

Dit neemt niet weg dat er ook projecten zijn waarvan de lokale spin-off voor toerisme en werkgelegenheid relatief beperkt is, zoals archieven. De meerwaarde daarvan zit vooral in andere GCE-doelen, zoals kennisontwikkeling (o.a. door deelname aan cursussen) en behoud van kennisbronnen (o.a. door digitalisering).

3.6 Spin-off effecten voor Nederland vooral via kennis en goede relaties

Return on investment wordt een steeds belangrijker criterium voor het Nederlandse internationale beleid, hoewel het formeel geen onderdeel uitmaakt van het GCE-beleidskader. We kunnen het zien als een positief neveneffect.

Over hoe groot dit positief neveneffect is verschillen de meningen. De economische spin-off voor Nederland lijkt beperkt. Wel zijn er kleinere contracten voor Nederlandse bedrijven, zoals advies- en architectenbureaus, bij de uitvoering van projecten, inclusief mogelijke vervolgoopdrachten. Maar of er daadwerkelijk via het kweken van goodwill en netwerken grotere contracten worden binnengehaald is niet aantoonbaar. Hoogstens biedt het indirect een klein zetje in de rug.

De meerwaarde van GCE voor de politieke betrekkingen is sterker. Net als via het cultuurbudget van de ambassades kan het de band tussen de landen versterken via het benadrukken van de gemeenschappelijkheid en biedt het nieuwe ingangen. Dit helpt om bilateraal of internationaal gezamenlijk op te trekken. Overigens verschilt de inschatting van het belang van GCE hierbij per ambassade. Met name in Rusland en Sri Lanka ziet men het als zeer positief, terwijl het effect in India, Brazilië, Zuid-Afrika en Indonesië gering wordt ingeschat. Ook zonder het GCE-beleid heeft Nederland daar wel een goede naam en kan in speeches of handelsmissies de gemeenschappelijke band aangehaald worden.

Andere meerwaarde van GCE voor Nederland ligt in de eigen kennisontwikkeling. Door middel van inventarisaties ontstaat er een betere blik op het eigen verleden en via het behouden of digitaliseren van archieven blijft materiaal voor toekomstige studie beschikbaar. En door ervaring op te doen in het buitenland vergroot het Nederlandse erfgoedveld haar eigen expertise, hetgeen ten goede komt aan de reguliere werkzaamheden van de betrokkenen. In een aantal gevallen is er meer expliciete aandacht nodig voor de verbinding met Nederland. Zo is er niet altijd een Nederlandse partner verbonden aan een lokaal project die kan zorgen voor de verbinding en bekendheid in Nederland, inventarisaties blijven soms op de plank liggen en kennis blijft soms te beperkt tot specialisten die elkaar kennen. Ook kan GCE soms breder terugkomen in onze eigen geschiedenis, zoals de rol van Nederland in Brazilië.

En natuurlijk ontstaat er meerwaarde voor Nederland via het behoud van voor Nederland belangrijk erfgoed in de betreffende landen.

3.7 Verbanden met andere programma's kunnen het GCE-beleid ondersteunen

Naast het kleine GCE-budget zijn er gelukkig meer mogelijkheden om projecten en activiteiten op het gebied van gemeenschappelijk cultureel erfgoed te ondersteunen.

Raakvlakken op de ambassades zijn er met het cultuur- en ontwikkelingsbudget (C&O). Net als GCE helpt dit bij het ondersteunen van politieke betrekkingen en het benadrukken van gemeenschappelijkheid. Soms wordt zelfs een GCE-achtig project gefinancierd vanuit het C&O-budget. C&O wordt nu in veel landen afgebouwd, dus zal er in de toekomst minder mogelijkheid zijn om de GCE-doelstellingen langs die weg te ondersteunen.

Inhoudelijke raakvlakken zijn er vooral met wetenschappelijk onderzoek gericht op gemeenschappelijk cultureel erfgoed. Formeel is er geen verbinding met het GCE-beleid, maar met name de GCE-doelen kennisuitwisseling en bewustzijn worden door dit onderzoek, inclusief de uitwisseling van studenten en promovendi, gestimuleerd. Omgekeerd bieden digitalisering en inventarisaties via het GCE-beleid input voor toekomstig onderzoek en meer toegankelijkheid en minder kosten als je iets via internet kunt raadplegen waar je anders een reisbeurs voor moet aanvragen. Het leggen van verbanden is dus zinvol en kan het GCE-beleid versterken zonder dat dit ten koste gaat van het budget; het wetenschappelijk onderzoek wordt gefinancierd via andere bronnen (universiteiten, NWO, etc). Een voorbeeld is de samenwerking van het NA met de universiteit van Leiden bij het uitwisselingsprogramma Encompass en Cosmopolis: de toegankelijkheid van Nederlandstalige archieven in Indonesië wordt bevorderd door de inzet van lokale onderzoekers van Indonesische universiteiten.

Ook musea en andere overheidsgesubsidieerde instituten, zoals KITLV en KIT, hebben contacten en uitwisselingen met de GCE-landen die soms raken aan de GCE-onderwerpen. Dit versterkt de GCE-beleidsdoelen. Ook hier is het leggen van verbanden zinvol. Overigens zal door het vervallen van de basissubsidie aan het KIT er minder mogelijkheid zijn om op GCE in te zetten; activiteiten zullen in de toekomst kostendekkend aan GCE-subsidie doorberekend moeten worden of vervallen.

En er zijn private projecten en gemeentelijke programma's die soms raakvlakken met GCE hebben (o.a. vanuit de Surinaamse en Ghanese gemeenschap). Of specifieke fondsen zoals de Corts Foundation (voor Indonesië) of het Prins Clausfonds (behoud cultuur bij natuurramp). Tevens zien een aantal geïnterviewden kansen door aansluiting te zoeken bij internationale instituten, zoals EU-subsidies voor erfgoed (wellicht ook overzee) en verbanden met UNESCO (o.a. immaterieel erfgoed) en ICCROM (International centre for the study of the preservation and restoration of cultural property). Vanuit het GCE-beleid worden die verbanden nu niet gelegd.

4. Diverse leerervaringen vanuit de praktijk

Hoofdstuk 4 beschrijft de conclusies die we kunnen trekken uit de leerervaringen in diverse projecten. Succesfactoren voor doelbereiking zijn met name de strenge selectie van projecten op indicaties voor duurzaam behoud en het verbinden van projecten met lokale belangen. Het vinden van een daadkrachtige lokale partner gaat vaak moeizaam, maar is wel belangrijk. Een flexibeler inzet van de Nederlandse partner en extra aandacht tijdens de uitvoering zijn soms gewenst. Er zijn relatief weinig projecten die wel uitgevoerd worden maar mislukken in het realiseren van GCE-doelen. Probleem is vaker dat potentiële projecten niet door de selectiecriteria komen of stranden tijdens de opstartfase door gebrek aan lokale medewerking. Het vinden van kansrijke duurzame projecten kan gestimuleerd worden door netwerken op meerdere niveaus met elkaar te verbinden en is vaak een kwestie van lange adem.

4.1 Succesfactoren voor doelbereiking zijn strenge selectie op duurzaamheid en aansluiting bij lokale belangen

Streng selecteren van projecten op hun bijdrage aan de diverse GCE-criteria is een belangrijke succesfactor om de GCE-doelen te bereiken. Dit gaat makkelijker als er veel initiatieven en potentiële projecten in een land zijn, zoals in Rusland en Sri Lanka. In andere landen is dit een stuk lastiger. Hierover gaat paragraaf 4.3.

Cruciaal bij de projectselectie is de vraag of er voldoende indicaties voor duurzaam behoud aanwezig zijn. Vanuit de praktijk zijn er meerdere leerervaringen aangereikt om in te zetten op duurzaamheid:

- Alleen projecten ondersteunen met een belanghebbende lokale partij (local ownership) die voor de exploitatie en later onderhoud kan zorgen, want daarvoor is geen GCE-budget;
- Medefinanciering door lokale partijen als uiting van lokaal belang (conform de huidige 40%-medefinancieringsregel); hiervan alleen afwijken als het echt niet anders kan en er voldoende andere indicaties voor duurzaamheid zijn;
- Aansluiten bij de lokale economie, zodat mensen in de omgeving er belang bij hebben (toerisme, werkgelegenheid, leefomgeving) en desnoods kunnen lobbyen bij lokale politici als verval dreigt;
- Verbreden van projecten om ze te verbinden met lokale/nationale belangen en de actualiteit in plaats van alleen te focussen op koloniaal erfgoed;
- Werk vraaggestuurd en niet aanbodgestuurd;
- Investeren in een strategisch plan ('help them to help themselves');
- Desnoods overstappen op 'plan B': als bijvoorbeeld archieven niet fysiek duurzaam zijn te behouden (restauratie) dan kan de informatie behouden worden door ze te digitaliseren.

Het verbinden van GCE-projecten met lokale belangen is een belangrijke succesfactor voor draagvlak, inhoudelijke betrokkenheid, duurzaam behoud en verzekerde bestemming. Het probleem is vaak dat men in het land niet zo goed weet wat men met het erfgoed kan doen, Plaats daarom het erfgoed in een breder maatschappelijk verband waar het land wel iets mee kan. Dit is vaak een kwestie van lange adem, veel contacten en het vinden van goede lokale partners met ingangen tot lokale besluitvormers. 'Volgende maand klaar' kan niet.

Dit alles is nog lastiger als er geen draagvlak is voor erfgoed uit het koloniaal verleden. Ervaringsdeskundigen zeggen dat je dit moet benoemen, zoals in Zuid-Afrika en Indonesië, en er aan moet blijven trekken en proberen te verbinden met lokale belangen, want het komt niet uit zichzelf. Dit kan ook betekenen verbreden van het onderwerp: niet de gemeenschappelijkheid van het erfgoed benadrukken, maar juist de diversiteit om de verbinding te leggen met aspecten die men in het betreffende land belangrijk vindt. Cruciaal is dat Nederland dan voor zich zelf duidelijk heeft wat het eigen belang bij een bepaald project is: stakeholder voor het koloniale

erfgoed of versterken van de gemeenschappelijke band of het neerzetten van Nederland in het buitenland. Dit bepaalt of en waar je de verbreding zoekt.

4.2 Verbeterpunten voor doelbereiking zijn daadkrachtige lokale partners, flexibeler inzet van de NL-partner en aandacht tijdens de uitvoering

Er zijn relatief weinig projecten die wel uitgevoerd worden maar mislukken in het realiseren van GCE-doelen. Probleem is vaker dat potentiële projecten niet door de selectiecriteria komen of stranden tijdens de opstartfase door gebrek aan lokale medewerking.

Een goede lokale partner is in veel landen moeizaam te vinden. Overigens kan een Nederlandse partner helpen om het projectplan te schrijven, te concretiseren en over de uitvoering te rapporteren, zolang de lokale partner het maar indient en verdedigt. De meeste geïnterviewden vinden dat je hier flexibel in moet zijn, maar niet moet teruggaan naar de oude situatie toen plannen door Nederlandse partijen werden ingediend. Door het op zijn minst samen te doen voorkom je 'NL-hobbyisme' en stimuleer je lokaal draagvlak.

Daarnaast wordt meermalen de suggestie gedaan om de financiële bijdrage vanuit Nederland via de NL-partner te laten lopen. Dit voorkomt financieel gesteggel over salarissen, problemen met anti-corrupciwetten (zoals Indonesië), gedoe met landen die geen ontwikkelingshulp willen krijgen (zoals India) en vermindert administratie- en controlelast op de ambassade. Ook daarin zou je wat flexibeler kunnen zijn. De consequentie is dan wel dat de GCE-bijdrage een subsidie wordt, inclusief de bijbehorende administratieve eisen.

Minder geslaagde projecten kenmerken zich veelal door onvoldoende garanties voor duurzaamheid en het ontbreken van een daadkrachtige lokale organisatie. Voor gerestaureerde gebouwen zonder exploitatiebestemming dreigt gebrekkig onderhoud en verval. Beschikbaar gesteld materiaal (voor bijvoorbeeld archivering) moet in de toekomst gebruikt worden en niet verstoffen in een depot en cursisten moeten een baan hebben in het betreffende werkveld. Met name als de GCE-bijdrage onderdeel is van een groter geheel, zoals vaak het geval is, is een daadkrachtige lokale organisatie cruciaal. Voorbeelden waarin dit minder goed gelukt is zijn het cultuurfestival in Zuid-Afrika en een deel van het Malabar Coast programma in India. Ook zijn er een aantal adviestrajecten waarvan nog onduidelijk is of ze een vervolg krijgen.

Daarnaast is er aandacht van de ambassade nodig tijdens de uitvoering om de realisatie van projecten te bewaken. Anders kunnen ze versloffen zoals dreigde bij de restauratie van fort Nieuw-Amsterdam in Suriname, waar de ambassade in overleg met bestuurders heeft geïntervenieerd, of kunnen er twijfels ontstaan over de uitgevoerde werkzaamheden, zoals bij de restauratie Spantje By in Indonesië.

In sommige landen, met name in Zuid-Afrika, is de GCE-inzet beperkt tot een enkel groot project, waardoor het bereik beperkt is. Een mix van kleinere en grotere projecten kan meer opleveren. Dit betekent wel een grotere last voor de ambassade.

4.3 Stimuleren van projecten via het verbinden van netwerken op meerdere niveaus en een lange adem

In een aantal landen lukt het goed om veel kansrijke projecten die aan de GCE-doelstellingen voldoen te identificeren, met name in Rusland en Sri Lanka. In hoofdstuk 3 is al aangegeven dat in die landen de interesse voor erfgoed groot is en er geen belemmeringen zijn vanuit het koloniale verleden. Bovendien is de samenwerking met de overheid relatief goed.

In Suriname en Indonesië zijn deze condities minder gunstig om kansrijke duurzame projecten ('parels') te vinden. Er is erfgoed genoeg en er zijn ook veel 'gelukzoekers' en Nederlandse initiatieven, maar de lokale interesse, goede partners en de bereidheid om mee te investeren is

beperkt. Door de veelheid van het erfgoed, de intensieve banden met Nederland, de actieve inzet van de ambassade en de beperkte andere financieringsbronnen, komen er toch nog flink wat projecten tot stand.

In de andere vier prioriteitslanden (India, Brazilië, Ghana en Zuid-Afrika) lukt dat minder goed. Om uiteenlopende redenen is de interesse van de centrale overheid en de aandacht voor het koloniale erfgoed klein, zijn er nauwelijks daadkrachtige lokale partners te vinden en werkt de overheidsbureaucratie ook nog eens belemmerend om tot lokale of private projecten te komen. In India en Brazilië is het gemeenschappelijk erfgoed relatief gering, beperkt tot enkele regio's en werkt de centrale overheid niet mee, hetgeen noodzaakt om veel te investeren in regionale samenwerkingsverbanden. In Ghana is het erfgoed dat duurzaam ontwikkeld zou kunnen worden beperkt en het heeft als ontwikkelingsland andere prioriteiten. In Zuid-Afrika is er wel veel erfgoed, maar geen interesse als dit geassocieerd wordt met de Afrikaner blanke bevolking. Het is dus een kwestie van veel investeren in contacten en netwerken en kansrijke 'kiemen de kans geven om te groeien'. De projecten in Kerala (India) zijn hier een voorbeeld van.

Goede contacten in landen opbouwen en onderhouden is cruciaal op drie niveaus:

1. langdurige relaties met de centrale en lokale overheid (*government to government*);
2. langdurige samenwerkingsverbanden tussen instituten (tussen musea, tussen universiteiten, tussen archieven, etc);
3. en daarnaast nieuwe, wellicht tijdelijke, relaties met lokale partners voor concrete projecten (*bottom-up*).

Op niveau 1 en 2 wordt, met wisselend succes, veel geïnvesteerd, maar op niveau 3 lijkt het alsof telkens het wiel moet worden uitgevonden. Erfgoedinstellingen in Nederland hebben hun eigen netwerken in verschillende landen, maar die zijn niet altijd op elkaar, op de ambassade en op lokale overheidsorganisaties aangesloten. Sommige ambassades hebben een redelijk goed overzicht van potentiële partners en projecten in het betreffende land omdat ze een lokale cultuur- en erfgoedmedewerker hebben, maar lang niet alle posten hebben een dergelijke functie. Er zijn specifieke inventarisatiemissies om kansrijke projecten in kaart te brengen, maar die informatie moet wel breed gedeeld en geactualiseerd worden. Kortom, er mist een centraal informatiepunt om potentiële partners en initiatieven bij elkaar te brengen.

Naast goede contacten en informatieuitwisseling komen uit de praktijkervaringen de volgende succesfactoren om tot kansrijke projecten te komen.

- probeer aan te sluiten bij de lokale situatie (*go with the flow*, bijvoorbeeld Ruslands zoektocht naar historie had geen focus op Nederland, maar Nederland kon er wel in ondergebracht worden);
- zoeken naar mogelijkheden om er geld mee te verdienen of te verbinden met andere lokale belangen door de focus van het erfgoed te verbreden en te verbinden met de actualiteit (zie 3.5 en 4.1, voorbeelden zijn de stadsontwikkeling in Pretoria en de verruiming van het project onderwaterarcheologie rond Robben-eiland).
- actieve en enthousiaste inzet vanuit de ambassade: zelf actief de boer op;
- lokale partners en stakeholders zoeken om de belemmerende overheidsbureaucratie te bewerken; en desnoods alleen projecten doen waarvoor de overheid geen toestemming hoeft te geven;
- probeer een lange termijnvisie te ontwikkelen aangehaakt bij lokale stakeholders, dan hoef je niet telkens nieuwe partners te zoeken.

Veelal is dit een kwestie van lange adem. Maar de meeste geïnterviewden zijn het erover eens dat als een land echt niet wil, dan kun je beter je inzet beperken tot bepaalde samenwerkingsverbanden waar het wel lukt (bijvoorbeeld tussen kennisinstituten) en de rest van het budget overhevelen naar een ander land ('niet trekken aan een dood paard').

De ambitie om naast bilaterale ook multilaterale projecten te ondersteunen, waarin meerdere prioriteitslanden participeren, is afgezien van kennisuitwisselingsprojecten nog niet van de grond gekomen. Er zijn suggesties gedaan om dit te verbinden met een meer themagerichte in plaats

van landengerichte aanpak en om er een hogere prioriteit aan toe te kennen bij de selectiecriteria van projecten. Overigens is het thema migratiegeschiedenis nog niet goed van de grond gekomen doordat het niet eenduidig was belegd en het onderwerp niet direct tastbaar is. Het is lastig om hier buiten de wetenschappelijke wereld lokale partners voor te vinden.

5. Functioneren organisatie en werkwijze

Dit hoofdstuk gaat over de vraag of de huidige organisatie en werkwijze van het programma naar tevredenheid functioneren. Uit de interviews blijkt dat de budgettering, landenkeuze en projectaanvragen wat flexibeler zouden kunnen. Tevens is er behoefte aan meer samenhang en coördinatie, maar zonder dat dit leidt tot bureaucratie en uitvoeringslast. Wellicht is dat te realiseren via zelforganiserend vermogen in de vorm van een netwerk. Dit kan dan tevens ingezet worden voor een adviesrol voor het erfgoedveld in combinatie met een transparantere projectbeoordeling. Verder zijn de huidige projectcriteria ook voor de toekomst grotendeels actueel.

5.1 De budgettering, landenkeuze en projectaanvragen flexibeler maken

Het GCE-beleid in haar huidige vorm is gestart in 2009. De belangrijkste veranderingen in organisatie en werkwijze ten opzichte van de voorgaande periode zijn:

- er is een vast budget van € 2 miljoen per jaar beschikbaar voor het vraaggericht en programmatisch subsidiëren van GCE-projecten in acht prioriteitslanden;
- hiervan is de helft gedelegeerd naar de acht Nederlandse ambassades in deze landen en daarvoor kunnen alleen lokale partijen projectaanvragen indienen;
- de andere helft is gedelegeerd naar de rijksdiensten Nationaal Archief (NA) en Cultureel Erfgoed (RCE, sinds 2011 inclusief ICN) die hiermee eigen projecten in de acht landen financieren.

In de voorafgaande periode was er een wisselend centraal budget waarvoor Nederlandse partijen projectaanvragen konden indienen en waarbij de betreffende ambassade en een centrale adviescommissie (het Gemeenschappelijk Erfgoed Overleg, GEO, bestaande uit OCW, BZ, rijksdiensten en enkele erfgoedinstellingen) adviseerden over de te subsidiëren projecten.

Vast budget

Het budget van € 2 miljoen zouden veel betrokkenen graag hoger zien, maar ook met dit beperkte budget is veel te doen (zie hoofdstuk 3). Wel zou de verdeling over de landen flexibeler moeten worden. Formeel is dat nu ook al het geval: het budget wordt vooraf conform een behoefteraming verdeeld en medio het uitvoeringsjaar herijkt op basis van de vermoedelijke uitputting. Bovendien kunnen ambassades tot op zekere hoogte voorschotten toekennen aan lopende projecten. Maar in de praktijk is er onvoldoende informatieuitwisseling tussen de ambassades en 'Den Haag' om tijdig budgetten over te hevelen naar kansrijke projecten elders, waardoor aan het eind van het jaar op een aantal posten geld overblijft en terugvloeit naar de algemene middelen (niet GCE). Dat is jammer gezien het kleine beschikbare budget.

Acht prioriteitslanden

De beperking tot acht prioriteitslanden wordt door de meeste geïnterviewden als te belemmerend gezien. Zoals in hoofdstuk 3 is gebleken komen in een aantal landen projecten moeizaam van de grond en is het vaak een kwestie van lange adem. Het is dan beter om budget dat in die landen moeilijk kan worden ingezet wordt overgeheveld naar andere bestemmingen waar veel aandacht voor het gemeenschappelijk erfgoed is. Dat kan ook gaan om projecten buiten de huidige acht prioriteitslanden, zoals projecten samen met de VS, Japan en Australië.

Verruiming van het aantal landen kan leiden tot verdere verwatering van het kleine budget en de continuïteit kan onder druk komen te staan. Het is belangrijk om bestendige contacten en geschapen verwachtingen te honoreren en om niet te vroeg op te geven ('zaadjes moeten ontkiemen en groeien'). Een tussenoplossing is om budget te reserveren voor 4 prioriteitslanden en de rest flexibel open te stellen voor goede GCE-projecten uit alle andere landen met gemeenschappelijk erfgoed, eventueel gekoppeld aan samenbindende thema's. Als selectiecriteria voor de landen die prioriteitsland zouden kunnen blijven worden genoemd:

omvang en belang van het erfgoed (dus in ieder geval Suriname en Indonesië), commitment in het land zelf en voldoende goede projecten (inclusief spin-off voor Nederland). Indien er in een land zelf voldoende geld beschikbaar is voor het erfgoed, dan zouden projecten zich vooral op samenwerking kunnen richten in plaats van op een geldelijke bijdrage.

Budgetdelegatie naar ambassades

De verschuiving van het centrale budget naar de ambassades wordt over het algemeen als positief gezien vanwege het zicht op de lokale situatie, de verbinding met de overheid en het inschatten of de GCE-doelen ter plekke behaald kunnen worden. Wel is de inzet van ambassades verschillend: sommigen zijn erg enthousiast en steken er veel (vrije) tijd in, anderen zijn veel minder actief, stellen andere prioriteiten en zien GCE als een extra last. Ook wisselt de ondersteuning van culturele medewerkers op ambassades; dit loopt uiteen van circa 0,2 tot 1,2 fte. Meerdere geïnterviewden wijzen erop dat de top van BZ geen eenduidig signaal afgeeft over het belang van GCE. Ambassades worden nauwelijks beoordeeld en aangesproken op de GCE-resultaten die ze behalen. Expliciteer de afwegingen om in een land meer of minder te doen of zelfs te stoppen. Als een land uit erfgoedoverwegingen erg belangrijk is (zoals in Indonesië, Suriname, Zuid-Afrika), dan daarvoor wel extra moeite blijven doen, ook op de ambassade.

Alleen lokale partijen

Met de eis dat alleen lokale partijen projectaanvragen kunnen indienen en subsidie kunnen ontvangen kan, zoals in paragraaf 4.2 is aangegeven, wat flexibeler worden omgegaan.

Budgetdelegatie naar rijksdiensten

Het NA is erg actief, heeft een goed netwerk en creëert zelf projecten met collega-archieven in de diverse landen. De meeste geïnterviewden beschouwen het NA als een geoliede machine die goede projecten uitvoert.

Op het functioneren van RCE is meer commentaar. RCE zou volgens veel geïnterviewden te solistisch en te aanbodgericht werken, vanuit de beschikbare eigen capaciteit, en hun cursussen en beleidsadviezen zouden, zoals in paragraaf 3.3 is aangegeven, te algemeen zijn. RCE kan dit voor een belangrijk deel pareren, maar zal dan transparanter moeten zijn in haar (vraaggerichte) projectkeuzes, projectbemensing (die voor ongeveer 50% uit externe Nederlandse experts en instituten bestaat) en projectresultaten. Overigens geldt de transparantie over projectkeuzes en projectresultaten niet alleen voor RCE, maar ook voor de ambassades en het NA. In paragraaf 5.3 gaan we daar nader op in.

5.2 Coördinatie: meer samenhang via het netwerk

Het GCE-beleidskader beoogt om via het opstellen van meerjarige landenspecifieke programma's samenhang en focus in de werkzaamheden aan te brengen. Hiertoe zouden de ambassades en rijksdiensten in overleg met overheden, met zusterorganisaties en veldpartijen in de prioriteitslanden en met erfgoedinstellingen in Nederland, de behoeften, ideeën en initiatieven moeten inventariseren. Vervolgens moet een coördinatiegroep zorgen voor het in samenhang opstellen van de landenspecifieke programma's en voor de vaststelling en uitwerking van gemeenschappelijke thema's. Via een matrixmodel kunnen vervolgens tijdens de uitvoering de activiteiten en projectkeuzes van de rijksdiensten en ambassades op elkaar afgestemd worden.

In de praktijk is dit slechts voor een deel gelukt. Er hebben inventarisaties plaatsgevonden, in sommige landen eerder en uitgebreider dan in andere. Er zijn concept-landenprogramma's opgesteld en de rijksdiensten hebben elk een eigen beleidskader opgesteld waar ze hun projecten aan toetsen. Ook is het thema stedelijke ontwikkeling door met name RCE opgepakt.

Toch is de beoogde samenhang in projecten en werkzaamheden tussen ambassades en rijksdiensten niet echt van de grond gekomen en van de coördinatiegroep is weinig sturing uitgegaan. Ambassades geven aan dat landenprogramma's en thema's al snel te beperkend zijn

omdat er maar een beperkt aantal kansrijke projecten, vraaggericht, aansluitend bij de lokale behoefte en op redelijke termijn, van de grond kan komen (zie hoofdstuk 4). Ook de samenwerking tussen de ambassades en de rijksdiensten, in het bijzonder RCE, kan beter. In sommige landen, zoals Rusland, weten ze elkaar goed te vinden, maar vaak is het inzicht over elkaars projecten beperkt. Projecten komen los van elkaar tot stand en de ambassades zetten de rijksdiensten beperkt in om projecten op vakdeskundigheid te beoordelen. RCE ervaart weinig steun van een aantal ambassades, zoals Brazilië, Ghana en Zuid-Afrika. Er zijn relatief weinig persoonlijke initiatieven tot kennisuitwisseling tussen ambassades en rijksdiensten ('zelf de telefoon pakken') en er is weinig structureels georganiseerd, zoals bijvoorbeeld een jaarlijkse uitwisselingsdag. Iedereen lijkt vooral zijn eigen ding te doen. Het gevolg is dat veel van de projecten via de ambassades nog steeds ad hoc tot stand komen, er in de meeste landen geen stevige partnerschappen zijn ontstaan en dat de beoogde synergie tussen projecten en de themagerichte aanpak maar beperkt is gerealiseerd.

Daarnaast is in paragraaf 3.7 gewezen op verbanden met andere programma's die de GCE-doelen kunnen ondersteunen, zoals universiteiten, musea en andere overheidsge subsidieerde instituten, private projecten, gemeenteprogramma's en internationale instituten, maar waarmee vanuit het GCE-programma niet expliciet een verbinding wordt gelegd. Meerdere geïnterviewden noemen dit een gemiste kans.

En in paragraaf 4.2 is gewezen op het nut van een centraal informatiepunt om potentiële partners en expertise bij elkaar te brengen om tot kansrijke projecten te komen. De ene ambassade heeft overigens meer behoefte dat projecten 'voorgerezen' worden dan de andere.

Een dergelijk coördinatiepunt kan tevens bijdragen aan een bundeling van de diverse Nederlandse initiatieven in de verschillende landen, zodat er niet onnodig veel bureaucraten, lobbyende erfgoedinstellingen en conferentietijgers naar de landen gestuurd worden om hun eigen netwerken te onderhouden. In tijden van teruglopende cultuursubsidies dreigen diverse erfgoedinstellingen elkaar eerder te beconcurreren dan samen te werken.

De ambassades hebben, mede gezien het kleine budget en andere prioriteiten, geen behoefte aan een grote 'coördinatiekerstboom'. De meesten pleiten voor een eenduidig coördinatie- en informatiepunt in Nederland waar zij vragen neer kunnen leggen en waar de diverse Nederlandse initiatieven richting het land, ook breder dan GCE, samen komen. En verder alleen korte kaders en aanwijzingen waarbinnen ze zelfstandig kunnen functioneren, zonder grote advies-, controle- of informatielast van en naar Nederland.

Kortom, er wordt nogal wat van de coördinatiefunctie verwacht, maar het mag niet veel tijd en moeite kosten. De werkwijze met de landenprogramma's en matrixsturing lijkt te statisch en te beperkend. Zeker als we dit combineren met de wens tot een flexibeler inzet van budgetten en een verruiming van het aantal landen (zie paragraaf 5.1).

Het alternatief is om sterker in te zetten op zelforganiserend vermogen in de vorm van een netwerk. Een start is gemaakt door het Centrum voor Internationale Erfgoedactiviteiten (CIE) dat is ontstaan als private netwerkorganisatie om krachten te bundelen en kennis over te dragen over mogelijke initiatieven en counterparts in de diverse landen. Met behulp van subsidies heeft het CIE landendagen georganiseerd en veel kennis over gemeenschappelijk erfgoed in diverse landen opgedaan via inventarisatiemissies en het uitvoeren van projecten. Kennis en contacten zijn gebundeld in een online-platform, dat zich in wiki-vorm en met behulp van discussiefora verder moet ontwikkelen. Dit netwerk speelt in de praktijk nog maar een beperkte rol in het bij elkaar brengen van initiatieven en partijen doordat niet alle Nederlandse erfgoedpartijen actief meewerken, er niet echt wat te halen is (zoals invloed op prioriteiten of kans op subsidie) en erfgoedpartijen in de andere landen nog maar beperkt participeren. Maar het is wel een basis om op verder te bouwen, zeker nu de rol van het sectorinstituut Erfgoed Nederland (ENL) wordt afgebouwd. Om het platform echt levend te krijgen zal het aangejaagd moeten worden en een

duidelijke functie moeten krijgen, zodat het een stimulans wordt voor partijen om elkaar te vinden in kansrijke thema's en projecten, deels vanuit Nederland maar ook met lokale partners. Met een verantwoordelijke webowner die mensen oppoort en *worknets* organiseert: een combinatie van *network* en *working groups* die een duidelijk doel hebben en eindig zijn, in plaats van algemeen volstromende mailboxen. En idealiter met inbreng vanuit de ambassade in het netwerk, hetgeen kan helpen om meer projecten 'voorgerezen' te krijgen. En het kan ook breder dan GCE, zowel naar onderwerp (wetenschap, cultuur, musea) als potentiële subsidiebron (universiteiten, NWO, musea, private sponsors, internationale organisaties). Daarnaast is meermalen de suggestie gedaan om de netwerkinteractie aan te vullen en te ondersteunen met fysieke uitwisselingsbijeenkomsten, zoals landendagen of workshops. Ook is de suggestie gedaan om de bekendheid van GCE in de diverse landen te stimuleren via informatie in meerdere talen en via meerdere media (website, glossy factsheet, etc).

Of het CIE deze coördinatie- en netwerkfunctie als direct belanghebbende partij, die ook zelf projecten uitvoert, moet organiseren is een andere vraag. Ook is de bemensing van het CIE kwetsbaar door de afhankelijkheid van enkele individuen. Eigenlijk moet het platform 'van niemand en van iedereen zijn'. Maar het CIE heeft wel veel kennis; en de ervaring met ENL heeft geleerd dat het lastig is om die kennis elders opnieuw te bouwen. Dat zou dus ook gelden voor de Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA), als potentieel andere partij om dit te organiseren. Wellicht zijn in overleg met CIE en andere erfgoedpartijen voldoende waarborgen voor onafhankelijkheid mogelijk. Het lijkt niet logisch om een dergelijke netwerktaak bij de overheid te leggen; wel kan de overheid er (een kleine) subsidie voor verstrekken.

Naast de bovengenoemde database van het CIE (www.culturalheritageconnections.nl) zijn er meerdere gesubsidieerde databases en inventarisaties, die elkaar deels overlappen, en die een mislukking dreigen te worden als er geen follow-up aan wordt gegeven:

- www.mutualculturalheritage.nl is ontwikkeld door ENL als portal voor een veelheid van aan GCE gerelateerde sites en databases en bevat ook een (slecht gevuld) projectenoverzicht;
- www.atlasofmutualheritage.nl is een gezamenlijke databank met afbeeldingen uit collecties van gebieden en vindplaatsen van erfgoed uit de VOC- en WIC-periode die zich wil ontwikkelen tot een groeiende wetenschappelijke catalogus;
- AWAD (the Atlantic World and the Dutch) bestaat uit een website en inventarisatie van erfgoed in de Atlantische zone en is/was beoogd om verder uit te breiden en te actualiseren tot een centraal kennisportal;
- de Atlas of Dutch Brazil en de Atlas of Dutch North America van the New Holland Foundation zijn bedoeld om GCE meer in detail in kaart te brengen, maar zijn vooralsnog halfproducten waarvoor geen budget beschikbaar is om ze af te ronden.
- ATCHA (Access to Cultural Heritage Archives). Deze website moet nog online gaan en is enkel bedoeld voor archiefmateriaal.

Ook voor deze databases geldt dat hun functie staat of valt met de rol die zij vervullen in een levend netwerk en de mate waarin ze geactualiseerd en aangevuld worden (in wiki-vorm of anderszins). Aan een verouderde database en slapend netwerk heb je niet veel. Dus bepaal wat de komende jaren echt nodig is, gegeven de beperkte middelen, aan erfgoedinventarisaties en ter ondersteuning van de coördinatie- en netwerkfunctie. Beleg dit eenduidig en schep condities waaronder dit levensvatbaar is.

5.3 Projectbeoordeling transparanter en een adviesrol voor het erfgoedveld

Ten opzichte van de periode vòòr 2009 is de projectkeuze minder transparant. Er is geen GEO-commissie met inbreng van externe partijen waar alle subsidieaanvragen worden besproken. Ambassades en rijksdiensten toetsen projectaanvragen elk afzonderlijk aan het GCE-beleidskader en stellen zelf hun prioriteiten vast op basis van eigen beleidskaders. Dit leidt tot twijfels bij (andere) erfgoedinstellingen of voldoende vakinhoudelijk getoetst wordt en de juiste prioriteiten worden gesteld. Ook is er geen eenduidig overzicht van de gerealiseerde projecten en de projectverantwoordingen zijn versnipperd. Het heeft ons veel moeite gekost om tot het

overzicht in de bijlage te komen en zelfs dat is met onzekerheden omgeven. Zowel projectkeuze als projectresultaat zouden ons inziens transparanter moeten. Maar ook hier geldt dat de coördinatie- en verantwoordingslast beperkt moet blijven.

Bovendien zullen er bij een meer flexibelere budgettoekenning, flexibelere landenkeuze en een meer thematische sturing (zie paragraaf 5.1) vaker keuzes op een centraal punt gemaakt moeten worden over de verdeling van budgetten.

Sommige geïnterviewden pleiten voor herïntroductie van de GEO-commissie. Anderen vinden dit te bureaucratisch of te beperkend. De optie om het budget naar een cultuurfonds over te dragen wordt niet breed gedeeld omdat die dan eerst kennis over landen en projecten moet opbouwen en de advisering moet organiseren. Op zich is er redelijk consensus dat de prioritering over landen, disciplines en doelstellingen, alsmede de daaropvolgende subsidietoewijzing, uiteindelijk door de overheid plaats moet vinden. Maar dan wel op basis van transparante criteria, waarbij er een adviesrol voor het erfgoedveld moet zijn.

De adviesrol kan mogelijk ingevuld worden via het netwerk. Dit beperkt de bureaucratie en geeft het netwerk een stimulans. Bijvoorbeeld als volgt:

- voorafgaand aan het uitvoeringsjaar via een discussieforum adviseren over algemene projectcriteria, over prioritaire landen, disciplines en doelstellingen en over kansrijke thema's;
- tijdens de uitvoering de mogelijkheid voor ambassades om vakinhoudelijk advies in te winnen over projectaanvragen in relaties tot thema's (bijvoorbeeld via een korte reactie door 3 referenten vanuit de pool van erfgoedexperts in het netwerk);
- achteraf reflectie vanuit het netwerk op het gerealiseerde jaarportfolio (zijn de goede keuzes gemaakt, wat kan beter?; deels met een vooruitblik naar prioriteiten en projecten in de pijplijn).

De subsidietoekenning kan dan door de overheid, met inachtnaam van de adviezen, in een tweeslag plaatsvinden:

- ministeries verdelen voorafgaande aan het jaar het budget op basis van de prioriteitstelling naar ambassades en rijksdiensten, stellen dit op basis van de verwachte uitputting halverwege het jaar bij en zetten eventueel een beperkt centraal budget in voor algemene en multilaterale thema's;
- ambassades kennen de subsidies aan concrete projecten toe en de rijksdiensten voeren projecten (samen met anderen) uit op basis van het aan hen toegekende jaarbudget.

5.4 Projectcriteria zijn nog grotendeels actueel

De inhoudelijke criteria waaraan projecten worden getoetst, zoals die nu zijn opgenomen in het Beleidskader 2009-2012, worden grotendeels onderschreven. De GCE-doelen zoals geformuleerd in hoofdstuk 3 zijn ook in de toekomst relevant en actueel.

In hoofdstuk 4 is sterk de nadruk gelegd op duurzaamheid, aansluiting bij lokale belangen en daadkrachtige lokale partners. Deze criteria maken reeds onderdeel uit van het beleidskader. De verbinding tussen erfgoed en actualiteit zou bij de keuze voor projecten nog sterker benadrukt kunnen worden, zowel qua vorm (bijvoorbeeld breder gebruik van nieuwe media of een virtueel museum) als qua onderwerp (vertaling erfgoed naar de moderne samenleving).

Er zou wat flexibeler omgegaan kunnen worden met de inzet van Nederlandse partners bij de projectverantwoording en de financiële bijdrage (zie paragraaf 4.2). Dit vermindert de administratie- en controlelast op de ambassade. Om de uitvoeringslast voor de ambassades verder te beperken kan worden ingezet op meerjarenconvenanten met NGO's, een beperking van het aantal partners, een bundeling van kleinere projecten onder een overkoepelende

noemer en het terugbrengen van verantwoordingsrapportages tot de relatief beperkte eisen ingevolge het Uniform Subsidiekader.

Daarnaast is in paragraaf 5.1 aangegeven dat meer flexibiliteit mogelijk is in de budgettoedeling en de keuze voor prioriteitslanden.

De huidige eis dat voor de ambassadeprojecten minimaal 40% van het totale projectbudget door lokale partners moet worden bijgedragen wordt in hoofdlijnen onderschreven omdat hiermee het lokale belang tot uitdrukking wordt gebracht, maar zou soms flexibeler gehanteerd kunnen worden. Bijvoorbeeld door de mogelijkheid om de bijdrage in natura in te vullen (via bijvoorbeeld capaciteitsinzet) omdat anders projecten niet haalbaar zijn in onder andere Indonesië, Ghana en Suriname. Tevens kan daarbij rekening gehouden worden met investeringen die een land in een latere fase doet: in de ontwerpfase minder dan 40% als dat naar verwachting tijdens de uitvoeringsfase wordt gecompenseerd. Ten aanzien van de projecten van de rijksdiensten geldt op dit moment geen eigen bijdrage-eis. In de praktijk is er echter wel sprake van inzet van lokale partners (in natura) en, met name bij adviestrajecten, van een grote eigen bijdrage tijdens de uitvoering.

Er zou een beperkt deel van het budget centraal gehouden kunnen worden voor interessante algemene projecten die niet via een ambassade te koppelen zijn aan een specifiek land met een lokale partner en die ook niet passen binnen de activiteiten van NA en RCE. Dit is nu ook al het geval bij enkele specifieke projecten zoals genoemd in paragraaf 2.4.

6. Advies over mogelijkheden tot versterking na 2012

Op basis van de voorgaande hoofdstukken komen we tot het volgende advies om het GCE-programma na 2012 te versterken

1. *Zet het GCE-programma voort na 2012, want het maakt verschil:*
Daarbij kan veel behouden blijven van het huidige beleid, in het bijzonder de opzet van bewustwording, samenwerking en wederkerigheid en de criteria van meerwaarde en duurzaam behoud. Dus ga niet terug naar een aanbodgericht programma vanuit Nederland. Ook bij een ongewijzigde doorzetting van het huidige beleid is het al een ruime voldoende, maar het kan op onderdelen effectiever.
2. *Meer flexibiliteit in landen (verbreding) en een scherpere selectie van prioriteitslanden:*
Dit biedt enerzijds meer ruimte voor kansrijke projecten (in VS, Japan, Australië) en anderzijds 'meer geduld' in de samenwerking (in Brazilië, India, Ghana). Expliciteer de afwegingen om in een land meer of minder te doen of zelfs te stoppen. Als een land uit erfgoedoverwegingen erg belangrijk is (zoals in Indonesië, Suriname, Zuid-Afrika), dan daarvoor wel extra moeite blijven doen, ook op de ambassade. En honoreer gewekte verwachtingen (in Rusland, Sri Lanka).
3. *Flexibeler budgettoedeling:*
De lokale vraag moet voorop staan en daarop het budget aanpassen. Blijf de budgetten via de ambassades inzetten en haal ze niet volledig terug naar Nederland. Voorkom rigide uitputting rond de jaargrenzen door tijdige informatie over vermoedelijke uitgaven zodat budgetten tijdig overgeheveld kunnen worden naar andere landen en andere prioriteiten.
4. *Projecten die de verbinding leggen met de actualiteit:*
Stimuleer projecten die de verbinding leggen tussen het erfgoed en de actualiteit, zowel in vorm (virtueel museum, gebruik media) als in onderwerp (vertaling naar de moderne samenleving). Dit kan ook betekenen verbreden van het onderwerp: niet de gemeenschappelijkheid van het erfgoed benadrukken, maar juist de diversiteit om de verbinding te leggen met aspecten die men in het betreffende land belangrijk vindt.
5. *Meer focus en synergie in projecten:*
Projecten komen nog te los van elkaar tot stand, waardoor de beoogde synergie tussen projecten en de themagerichte aanpak maar beperkt is gerealiseerd. Maak hiertoe verbinding met de coördinatie- en netwerkfunctie. Dit hoeft geen verplichtend karakter te krijgen, maar wel een stimulans voor partijen om partnerschappen aan te gaan en, via de aansluiting bij thema's, verbindingen te zoeken en kansrijke projecten 'voor te rijden'; deels vanuit Nederland, maar wel met lokale partners, en idealiter met inbreng vanuit de ambassade in het netwerk. Dit kan ook breder dan GCE, zowel naar onderwerp (wetenschap, cultuur, musea) als potentiële subsidiebron (universiteiten, NWO, musea, private sponsors, internationale organisaties zoals UNESCO).
6. *Stimuleer de netwerkfunctie en de follow-up van diverse databases:*
Aan een slapend netwerk en aan verouderde databases heb je niet veel. Het 'platform is van niemand', maar het moet wel aangejaagd worden en een duidelijke functie hebben, en databases moet geactualiseerd en aangevuld worden (in wiki-vorm of anderszins). Er moet ook wat te halen zijn: zoals invloed op prioriteiten en kans op subsidie. De netwerkfunctie zou aangevuld en ondersteund kunnen worden met fysieke uitwisselingsbijeenkomsten, zoals landendagen en workshops. Dus bepaal wat de komende jaren echt nodig is, gegeven de beperkte middelen, beleg dit eenduidig en schep condities waaronder dit levensvatbaar is. Voorzien van de nodige waarborgen zou het CIE hierin een belangrijke rol kunnen

spelen.

7. *Besluitvorming transparanter met adviesrol voor het erfgoedveld:*
De subsidietoewijzing vindt uiteindelijk door de overheid plaats, maar de beoordelingscriteria en projectkeuzes moeten transparant en met voldoende inbreng van deskundigen zijn. De adviesrol vanuit het erfgoedveld kan mogelijk ingevuld worden via het netwerk en gericht zijn op advies over de projectcriteria, een referentenoordeel over projecten en reflectie op het gerealiseerde jaarportfolio.

8. *Efficiënte coördinatie, informatieuitwisseling en projectverantwoording:*
De behoefte aan coördinatie, informatie en verantwoording moet niet leiden tot meer bureaucratie. Gebruik daarom zoveel mogelijk het zelforganiserend vermogen van het netwerk, met inzet van ieders specifieke deskundigheid. Om de uitvoeringslast voor de ambassades verder te beperken kan worden ingezet op meerjarenconvenanten met NGO's, een beperking van het aantal partners, een bundeling van kleinere projecten onder een overkoepelende noemer, de mogelijkheid om de projectverantwoording en de financiële bijdrage via de Nederlandse partner te laten lopen en het terugbrengen van verantwoordingsrapportages tot de relatief beperkte eisen ingevolge het Uniform Subsidiekader. Bottom-line is dat er samenwerking is met een lokale partner en dat er voldoende indicaties zijn voor duurzaamheid.

Bijlage I: Begrote en gerealiseerde uitgaven GCE-budget

In onderstaande tabellen staan de GCE-begroting en de gerealiseerde uitgaven in de jaren 2009-2011, uitgesplitst naar ambassades, rijksdiensten en centraal budget. In bijlage II is een overzicht van de afzonderlijke projecten opgenomen.

	Begroting (euro)		
	2009	2010	2011
Buitenlandse Zaken²			
Ambassade Ghana	€ 75.000,00	€ 75.000,00	€ 85.000,00
Ambassade Brazilië	€ 100.000,00	€ 100.000,00	€ 100.000,00
Ambassade Sri Lanka	€ 125.000,00	€ 175.000,00	€ 180.000,00
Ambassade Indonesië	€ 175.000,00	€ 175.000,00	€ 150.000,00
Ambassade Rusland	€ 100.000,00	€ 100.000,00	€ 110.000,00
Ambassade India	€ 125.000,00	€ 125.000,00	€ 125.000,00
Ambassade Suriname	€ 175.000,00	€ 175.000,00	€ 175.000,00
Ambassade Zuid-Afrika	€ 125.000,00	€ 75.000,00	€ 75.000,00
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 1.000.000,00</i>	<i>€ 1.000.000,00</i>	<i>€ 1.000.000,00</i>
Onderwijs Cultuur en Wetenschap			
Nationaal Archief	€ 450.000,00	€ 535.000,00	€ 554.040,00
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (+ICN)	€ 215.000,00	€ 406.000,00	€ 445.960,00
<i>Centrale uitgaven</i>			
Teruggave Surinaamse Archieven	€ 335.000,00	€ -	€ -
Erfgoed Nederland: ontwikkeling GCE portal	€ -	€ 34.280,00	€ -
Thema migratiegeschiedenis	€ -	€ 45.000,00	€ 104.040,00
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 1.000.000,00</i>	<i>€ 1.020.280,00</i>	<i>€ 1.000.000,00</i>
Totale GCE-budget	€ 2.000.000,00	€ 2.020.280,00	€ 2.000.000,00

² Op basis van de uitvoeringsrapportages van de ambassades vindt er eind augustus een bijstelling van de begroting plaats; deze is niet apart gepresenteerd in deze tabel.

	Realisatie (euro)		
	2009	2010	2011
Buitenlandse Zaken			
Ambassade Ghana	€ -	€ 51.704,00	€ 75.305,00
Ambassade Brazilië	€ 87.999,80	€ 94.507,14	€ 101.792,05
Ambassade Sri Lanka	€ 124.999,20	€ 197.767,45	€ 179.142,77
Ambassade Indonesië	€ 172.506,45	€ 69.539,63	€ 89.023,31
Ambassade Rusland	€ 119.999,98	€ 99.999,98	€ 110.000,32
Ambassade India	€ 93.151,30	€ 124.885,37	€ 128.215,87
Ambassade Suriname	€ 137.800,00	€ 147.496,60	€ 170.527,87
Ambassade Zuid-Afrika	€ 83.193,18	€ -	€ 11.026,35
Teruggave Surinaamse Archieven	€ -	€ 156.000,00	€ -
<i>Subtotaal</i>	€ 819.649,91	€ 941.900,17	€ 865.033,54
Onderwijs Cultuur en Wetenschap			
Nationaal Archief	€ 351.139,40	€ 522.549,31	€ 450.000,00 ³
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (+ICN)	€ 215.000,00	€ 406.000,00	€ 445.960,00
Teruggave Surinaamse Archieven	€ 335.000,00	€ -	€ -
Erfgoed Nederland: ontwikkeling GCE portal	€ -	€ 34.280,00	€ -
Migratiegeschiedenis: Javanenproject	€ -	€ 45.000,00	€ -
Migratiegeschiedenis: Empire project	€ -		€ 70.950,00
Migratiegeschiedenis: Dutch migration Brazil	€ -	€ -	€ 18.750,00
<i>Subtotaal</i>	€ 901.139,40	€ 1.007.829,31	€ 985.660,00
Niet bestede middelen			
Algemene Middelen ⁴	€ 180.350,09	€ 58.099,83	€ 149.306,46
Dotatie Fonds NA ⁵	€ 98.860,60	€ 12.450,69	€ -
Totaal	€ 2.000.000,00	€ 2.020.280,00	€ 2.000.000,00

³ Begrote uitgaven i.p.v. gerealiseerde uitgaven

⁴ Bedrag dat niet wordt uitgeput door BZ gaat naar de algemene middelen

⁵ Omdat het NA een baten-lastendienst is, kan zij het budget dat zij niet heeft uitgegeven toevoegen aan de balans (dotatie fonds) om volgend jaar in te zetten voor GCE-projecten

Bijlage II: GCE-projectenoverzicht 2009-2011

GCE-PROJECTEN VAN DE AMBASSADES								
Nr.	Projectnaam	Realisatie (euro)			Land	Discipline ⁶	Beleidsdoelstelling ⁷	Fase
<i>Publicatiedatum: 31 december 2011</i>		2009	2010	2011				
1	Preservation historic book collection Library University of Ghana Restaureren, digitaliseren en conserveren van een oude boekencollectie van de universiteit van Ghana (o.a. atlas van Blaauw, boeken van Bosman in vroege druk). Door scanning van Engelse vertaling van Nederlandse geschriften worden historische werken bekend gesteld aan een groter publiek.		€ 51.704,00		Ghana	Archieven	1, 2, 4, 5, 6	Uitvoering; afronding in 2012
2	The Ankobra Gold Route Verbinden van systeem van fortificaties tussen fort St. Anthony te Axim met Elise Cartago en Ruyghaver t.b.v. de sites (ruïnes), versterken lokale kennis, verbinden met toeristische infrastructuur, geschiedenis van de forten blootleggen. De sites waren gericht op de handel in goud. Protection and strenghtening of common cultural heritage sites and objects.			€ 75.305,00	Ghana	Gebouwd erfgoed	1, 2, 3, 4, 5, 6	Uitvoering; afronding in 2012
Totaal		€ -	€ 51.704,00	€ 75.305,00				
3	Project voor een reizende tentoonstelling over het Braziliaans/Nederlandse culturele erfgoed Ondersteunen van initiatieven voor een duurzaam behoud van erfgoed. Vergroten van de kennis van het aanwezige GCE, beleidsmatige en inhoudelijke kennisuitwisseling, bewustwording en versterking van lokaal draagvlak voor het GCE.	€ 24.141,42		€ 6.899,70	Brazilië	Museale objecten	2, 3	Afgerond in 2011

⁶ De disciplines zijn: gebouwd erfgoed, archieven, onderwater archeologie, immaterieel erfgoed en museale objecten.

⁷ 1 = duurzaam behoud en verzekerde bestemming van het erfgoed (behoud, beheer, herbesteding en toegankelijkheid; 2 = kennisuitwisseling en kennistoename; 3 = bewustwording en versterking van lokaal draagvlak; 4 = culturele identiteit; 5 = lokale spin-off effecten zoals werkgelegenheid, toerisme en onderwijs 6 = spin-off effecten voor ambassades, Nederlands bedrijfsleven en Nederlands imago

4	Publicatie van het boek " O Brasil Holandês, a Família Nassau, Moedas e Medalhas" (het Nederlandse Brazilië, de Familie Nassau, Munten en Onderscheidingen) Ondersteunen van initiatieven voor een duurzaam behoud van erfgoed. Vergroten van de kennis van het aanwezige GCE, beleidsmatige en inhoudelijke kennisuitwisseling, bewustwording en versterking van lokaal draagvlak voor het GCE.	€ 50.316,88	€ 13.122,01		Brazilië	Immaterieel erfgoed	2, 3	Afgerond in 2010
5	Overzeese verhalen: een culturele brug tussen het heden en verleden van twee landen-Nederland en Brazilië Ondersteunen van initiatieven voor een duurzaam behoud van erfgoed. Vergroten van de kennis van het aanwezige GCE, beleidsmatige en inhoudelijke kennisuitwisseling, bewustwording en versterking van lokaal draagvlak voor het GCE.	€ 13.541,50	€ 3.531,38		Brazilië	Immaterieel erfgoed	2, 3	Afgerond in 2010
6	Archiefonderzoek in Brazilië en Nederland ok t.b.v. de AWAD (Atlantic World and the Dutch) Project digitalisering Nederlandse archieven voor gebruik in Brazilië door Instituto Clio		€ 38.397,75		Brazilië	Archieven	1, 2, 5	Afgerond in 2010
7	Uitwisseling Architectuur Amsterdam-Recife Kennisuitwisseling tussen Braziliaanse en Nederlandse architecten en stedenbouwkundigen bevorderen en daarmee bijdragen aan toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in Amsterdam en Recife. Debat ARCAM en Braziliaanse partners uit Recife. Debatteren en tentoonstellen van architectonische en urbanistische oplossingen voor beide steden. Kennisuitwisseling tussen Braziliaanse en Nederlandse architecten omtrent de toekomstperspectieven voor Amsterdam en Recife		€ 6.000,00	€ 26.500,00	Brazilië	Gebouwd erfgoed	2	Afgerond in 2011
8	Mowic expertmissie tegeltjes Restauratie van Nederlandse 17de eeuwse tegeltjes in klooster Santo Antonio in Recife door Mowic		€ 16.136,00	€ 1.385,13	Brazilië	Gebouwd erfgoed	1, 2	Afgerond in 2011
9	Publicatie "Mauritania 4" Nederlands Brazilië 1624-1654 in de Nederlandse archieven Beschrijving NL-Braz. Relaties in de 17de eeuw door Marianne Wiesebron		€ 17.320,00	€ 22.690,00	Brazilië	Archieven	2	Uitvoering, afronding in 2012
10	Conference on Technology, Culture and Memory - CTCM Het uitwisselen van ideeën en kennis en de resultaten van onderzoek op het gebied van cultureel erfgoed waarbij de volgende thema's worden behandeld: Technologie gericht op historie; digitaliseren van cultureel erfgoed; Strategieën voor behoud en toegang tot informatie; Digitaal behoud; Gezamenlijk Cultureel Erfgoed; Systemen voor de opslag van historie; Institutionele digitale opslag; Historie van wetenschap en technologie; Openbaar beleid betreffende erfgoed.			€ 22.737,40	Brazilië	Archieven	1, 2, 3	Afgerond in 2011

11	1e Colloquium over het Nederlandse Brazilië: Geschiedenis, Herinnering en Gedeeld Erfgoed Het houden van een internationaal symposium over het Nederlandse Brazilië met als doel het uitdragen van de Braziliaanse en de Nederlandse cultuur door middel van de geschiedenis, de memorie, het Gemeenschappelijke Culturele Erfgoed en via kunsteducatie. De bijeenkomst wordt van 16 tot 19 november 2011 gehouden en voor juli 2012 zal er een boek worden uitgegeven met de resultaten van het evenement			€ 16.347,82	Brazilië	Archieven	2, 3, 4	Afronding in 2012
12	Performance parameters for archival boxes for tropical countries Het vaststellen van normen en parameters voor archiefdozen en van kwaliteitstesten voor deze dozen; Voorzien in nu nog niet bestaande informatie over deze dozen, afhankelijk en met betrekking van het gebruikte materiaal, (papier, plastic of metaal); Inventariseren van de Braziliaanse markt voor deze dozen.			€ 5.232,00	Brazilië	Archieven	2, 3, 5, 6	Uitvoering; afronding in 2012
	Totaal	€ 87.999,80	€ 94.507,14	€ 101.792,05				
13	Restoration Jaffna Fort Conservation and Restoration of Ancient Dutch Fort in Jaffna	€ 124.999,20	€ 60.200,00	€ 134.600,00	Sri Lanka	Gebouwd erfgoed	1, 2, 4, 5	Uitvoering; afronding in 2014
14	National Archives of Sri Lanka Restoration and Conservation of Dutch records in National Archives		€ 24.260,60		Sri Lanka	Archieven	1, 2, 4, 5	Uitvoering; afronding in 2012
15	Archives Wolvendaal Conservation church archives		€ 18.300,80		Sri Lanka	Archieven	1, 2, 4, 5	Uitvoering; afronding in 2012
16	Wolvendaal church Repair and Conservation of the Roof of the Wolvendaal Church		€ 19.158,05	€ 4.576,24	Sri Lanka	Gebouwd erfgoed	1, 2, 4, 5	Uitvoering; afronding in 2011
17	Galle (fort) Literary Festival Galle Literary Festival by GalleFestival t.b.v. zichtbaarheid van Nederland in Sri Lanka door een investering van Ned in Fort Galle. "The project is also a good opportunity to link cultural heritage to tourism, creating opportunities for income and employment. The proposed project will facilitate further to achieve one of the end objectives of the Galle Fort conservation programme, that is to promote cultural tourism and dissemination of knowledge and exchange of experience on the shared heritage site."		€ 16.000,00	€ 4.471,76	Sri Lanka	Immaterieel erfgoed	2, 3, 4, 5	Afgerond in 2011
18	Research NAAL Research and Publishing of Ancient Dutch and other Tobacco Boxes in Museums- NAAL		€ 7.224,00	€ 2.019,00	Sri Lanka	Museale objecten	2	Afgerond in 2011
19	Canal of Crow Island (Vystwyke) Rehabilitation of Vystwyke Canal of the Crow Island in Northern Colombo; Conservation of Old Dutch Canals		€ 52.624,00	€ 225,77	Sri Lanka	Gebouwd erfgoed	1, 2, 4, 5	Afgerond in 2011

20	Glas-in-lood Wolvendaal church Restauratie van het glas in lood r van de Wolvendaalkerker			€ 33.250,00	Sri Lanka	Gebouwd erfgoed	1, 2, 4, 5	Uitvoering; afronding in 2012
Totaal		€ 124.999,20	€ 197.767,45	€ 179.142,77				
21	Restauratie klokkentoren Bukittingi De conservering van de in 1926 door de koloniale autoriteiten gebouwde Jam Gadang (klokkentoren) van Bukittingi, die door de aardbeving van maart 2007 zwaar beschadigd is geraakt. Creëren van een voorbeeldfunctie in de zin van 'best practices' en 'lessons learnt' t.b.v. andere initiatieven en het vergroten van het bewustzijn en de trots van de lokale gemeenschap door middel van het behoud van dit object	€ 40.014,00		€ 4.999,84	Indonesië	Gebouwd erfgoed	1, 2, 3, 5	Afgerond in 2010
22	Sustaining heritage value Het project zal trainingen verzorgen voor zowel functionarissen van lokale overheden als betrokkenen bij het Indonesian Heritage Cities Network. Capaciteitsopbouw bij lokale overheden teneinde de planning- en managementcapaciteiten t.b.v. het behoud van erfgoed te versterken, alsmede de opbouw van kennis en capaciteiten voor het omgaan met noodsituaties; het mitigeren van de consequenties van (natuur-)rampen voor met name gebouwd erfgoed.	€ 21.103,68		€ 6.073,36	Indonesië	Gebouwd erfgoed	2, 3	Afgerond in 2010
23	Students go heritage Verschillende interactieve activiteiten binnen het onderwijssysteem (maar met aandacht voor het recreatieve aspect) over het cultureel erfgoed van Bandung en het behoud ervan voor scholieren en studenten. Het project bestaat o.a. uit workshops, exposities, competities en 'historical walks', de productie van posters van erfgoed en de publicatie van een boek over erfgoedgebouwen in Bandung en over onderwijs m.b.t. het behoud van erfgoed	€ 24.999,18	€ 1.083,45		Indonesië	Gebouwd erfgoed	2, 3	Afgerond in 2010
24	Surabaya's hidden treasures: Saved or lost forever Productie van een documentaire over de situatie van het koloniale erfgoed in Surabaya. Vanwege het vaak kort-termijn perspectief van lokale beleidsmakers en uitvoerders in Indonesië is veel erfgoed al verdwenen of verkeert in zeer slechte staat. Middels deze documentaire wil men aandacht en bewustwording genereren voor koloniaal erfgoed in Surabaya en voor het potentieel daarvan voor de stad en bij de relevante betrokkenen (bestuurders, ontwerpers opdrachtgevers, bewoners van Surabaya) de ogen openen voor de architectonische rijkdom van hun stad en de betekenis die deze fysieke structuren en objecten hebben	€ 16.640,00	€ 9.707,00	€ 1.387,00	Indonesië	Gebouwd erfgoed	2, 3	Afgerond in 2010

25	Revival Spantje By De revitalisering van het perk Spantje By, een van de meest opvallende perken op Banda Besar. Niet enkel fysieke restauratie van het perk, maar heeft ook componenten als voorlichting (o.a. door het opleiden van gidsen en het opzetten van een website over Banda, de nootmuskaatproductie en Spantje By), de capaciteitsopbouw op het gebied van behoud en duurzame exploitatie, onderzoek, en de bevordering van het toerisme en daarmee de economie van Banda.	€ 69.749,59			Indonesië	Gebouwd erfgoed	2, 3, 5	Afgerond in 2010
26	Conservation campaign for Dutch historical buildings Publicatie van een boek over oud-Nederlandse gebouwen in Salatiga, dat ooit bekend stond als 'de schoonste stad van Midden Java'. De publicatie van het boek is de eerste fase van een campagne ter behoud van oud-Nederlandse gebouwen in Salatiga. De tweede fase zal bestaan uit tentoonstellingen, seminars en het maken van een korte documentaire. Het belang van het behoud van deze gebouwen onder de aandacht brengen	€ 1.450,00			Indonesië	Gebouwd erfgoed	2, 3	Afgerond in 2010
27	Consultancy Lawang Sewu & Tanjung Priok Projects Consultancy werkzaamheden voor de Indonesische Spoorwegen (PJKA), afdeling erfgoed, voor 2 projecten: de restauratie van het Lawang Sewu gebouw en het oprichten van een treilmuseum aan het net opgeknapte station Tanjung Priok.	€ 7.500,00	€ 7.500,00		Indonesië	Gebouwd erfgoed; museale objecten	2	Afgerond in 2011
28	Erfgoedconferentie: Making Heritage a Resource Activiteit betreft een onderdeel van de internationale conferentie 'Temu Pusaka Indonesia 2010' over erfgoedzaken en beleid in Indonesië. Deze eendaagse deel-conferentie, gehouden op 25 september 2010 in Bandung, biedt de mogelijkheid tot discussie over samenwerking tussen Nederland en Indonesië op het gebied van erfgoed.	€ 3.987,50			Indonesië	Alle disciplines	2,3	Afgerond in 2010
29	Cursus Nederlands ANRI medewerkers Activiteit betreft een op maat gemaakte training Nederlands voor 27 medewerkers van het Nationaal Archief in Indonesië (ANRI). Door een toegenomen kennis van het Nederlands krijgen medewerkers van het archief een betere toegang tot dat gedeelte van het nationaal archief dat nog uit de Nederlandse tijd stamt en gezien kan worden als gemeenschappelijk erfgoed	€ 5.620,00	€ 5.875,00		Indonesië	Archieven	2	Afgerond in 2011
30	Koffietafelboek 'Forts of Indonesia' In 2007 is een groot project gestart ter inventarisatie en documentatie van koloniale forten en verdedigingswerken in Indonesië. Dit project dat werd uitgevoerd door het Documentatie Centrum voor Architectuur in samenwerking met het Nederlandse consultantsteam PAC, werd gefinancierd door HGIS. Om de verzamelde informatie in een populaire vorm uit te geven voor een breder publiek is een koffietafelboek geproduceerd. Het doel hiervan is om het historisch belang van de forten onder de aandacht brengen.	€ 10.411,00			Indonesië	Gebouwd erfgoed	2, 3	Afgerond in 2011

31	<p>Masterplan Museum Sejarah Het maken van een masterplan voor de geplande renovatie van de Museum Sejarah. Dit is het historisch museum van de stad Jakarta, gehuisvest in het gebouw van het voormalige stadhuis van Batavia dat in 1710 gereed kwam. Omdat het museum een product is van Nederlands vakmanschap heeft de leiding van het museum de Nederlandse ambassade gevraagd om vakkundige hulp bij het maken van een masterplan voor de geplande renovatie van de museumgebouwen. Dit omvangrijke masterplan bestaat uit een analyse van de fysieke conditie, maatregelen die genomen moeten worden voor het behoud en rehabilitatie van architectonische details evenals een lijst met aanbevelingen voor het geven van prioriteiten in het renovatieproces en kwalitatieve eisen t.a.v de uitvoerende partijen.</p>		€ 29.780,68	€ 7.682,99	Indonesië	Gebouwd erfgoed	1, 2	Afgerond in 2011
32	<p>Bandung Heritage Awards Voor de socialisatie van een nieuwe wet m.b.t. het beheer van erfgoedgebouwen en om wederom de aandacht van het publiek te vestigen op het belang van het behoud van erfgoed, heeft de Bandung Society for Heritage Conservation de 'Bandung Heritage Awards' georganiseerd. Tijdens dit evenement van 7 dagen werden Heritage Awards uitgereikt aan gebouweigenaren die voorbeeldig hun huis/gebouw hebben geconserveerd. Daarnaast is een 'Bandung Tempo Doeloe' film worden vertoond en een tentoonstelling, talkshow, workshop en tekencompetitie voor schoolkinderen georganiseerd. Van de 100 gebouwen die in de erfgoedlijst van Bandung zijn opgenomen, is ook een boek worden gemaakt dat gratis is verspreidt onder scholen, universiteiten, regeringsinstanties, projectontwikkelaars en geïnteresseerden.</p>			€ 10.482,36	Indonesië	Gebouwd erfgoed	2, 3	Afgerond in 2011
33	<p>Singosari and origins of Majapahit Belangrijke artefacten uit de Singosari en vroege Majapahit-periode zijn in de loop der tijd gescheiden van de originele in situ omgeving (Oost Java, Singosari). Een gedeelte van de collectie is aanwezig in het Museum Nasional Indonesia (MNI) en een gedeelte in het Rijks Museum voor Volkenkunde Leiden (RVM). Nadat Nicolaus Engelhard in 1804 van het bestaan van de tempelcomplexen in Singosari hoorde, en deze had bezocht, werden de artefacten deels naar het MNI en deels naar Leiden overgebracht. Beide musea hebben nu een plan bedacht om de gehele collectie op een innovatieve wijze aan het publiek te tonen. Door middel van een website en een mobiele telefoonapplicatie kunnen de artefacten als het ware virtueel teruggebracht worden naar de plek waar ze ooit gevonden zijn. Met deze nieuwe moderne presentaties beoogt het Museum Nasional Indonesia (MNI) meer aan te sluiten op de wensen van een jong publiek. Het MNI hoopt zo meer bezoekers te trekken. Dat laatste sluit aan op het nieuwe beleid van de Indonesische overheid om bezoek aan musea te stimuleren.</p>			€ 25.800,00	Indonesië	Museale objecten	2,3	Uitvoering; afgerond in 2012

34	Deelname aan conferentie Digital Strategies for Heritage: DISH2011 te Rotterdam Digital Strategies for Heritage (DISH) is een internationale conferentie over innovatie in het cultureel erfgoed. De vier thema's van de conferentie zijn: heritage as business (alle aspecten van cultureel ondernemerschap, inclusief business modellering), crowdsourcing (het managen van collecties en kennis), institutions in transition (veranderende rollen voor instellingen in een snel digitaliserende maatschappij) en policy meets strategy (kansen voor Europese samenwerking en de relatie tussen overheidsbeleid en instellingsstrategie).			€ 525,00	Indonesië	Gebouwd erfgoed; museale objecten	2, 3	Afgerond in 2011
35	Re-survey en opstellen conservatiedocument van het A.A. Maramis Gebouw van het Ministerie van Financiën (Het Witte Huis) Bijdrage leveren aan de onderzoeks- en conservatiegegevens die noodzakelijk zijn voor de geplande restauratie van het 'Witte Huis' in 2012/13. Het resultaat zal zijn: een onderzoek uitgevoerd naar de huidige conditie van het gebouw, inclusief structuur (in de vorm van een actualisering van het rapport uit 2005); een handleiding opgesteld voor de restauratie en behoud ten behoeve van de uit te voeren restauratie.			€ 18.697,76	Indonesië	Gebouwd erfgoed	1, 2, 3	Uitvoering; afgerond in 2012
Totaal		€ 172.506,45	€ 69.539,63	€ 89.023,31				
36	Formuleringsmissie naar Jaroslavl en St. Petersburg Deze formuleringsmissie had tot doel te komen tot een advies over een formulering van concrete projectplannen m.b.t. een gemeenschappelijke aanpak van restauratie en herbestemming van 'Hollandse parken' in Jaroslavl en St. Petersburg	€ 24.496,31			Rusland	Gebouwd erfgoed	1, 2, 4	Afgerond in 2009
37	Deskundigenmissie naar Jaroslavl en St. Petersburg De missie heeft concrete uitvoeringsplannen gemaakt o.b.v. het advies van Six Architects en Oldenburgers Historische Tuinen (product van formuleringsmissie). De missie heeft ook technisch advies verstrekt over boomverzorging en waterhuishouding (St. Petersburg) en het terugbrengen van een prieel en tuinbeelden (Jaroslavl).	€ 3.461,85			Rusland	Gebouwd erfgoed	1, 2, 3, 4	Afgerond in 2009
38	Unknown treasures; internationaal seminar in Jasnaja Poljana Het houden van een internationaal symposium over collectiebeheer, registratie en digitalisering voor Russische regionale musea met collecties van Nederlandse en Vlaamse kunst. Een intensieve tweedaagse training, die door 5 Nederlandse experts van de Stichting Cultuur Inventarisatie (SCI) is verzorgd. 20 regionale curatoren zijn getraind in het digitaliseren van catalogi en het opnemen ervan in een internationale database	€ 16.817,90			Rusland	Museale objecten	2, 3, 4	Afgerond in 2009
39	Virtueel museum F. Ruysch Het realiseren van een Nederlands-, Engels- en Russischstalige, virtuele tentoonstelling op internet van de eerste 11 potten met anatomische preparaten van Frederik Ruysch	€ 9.900,00	€ 2.043,00		Rusland	Museale objecten	2, 3, 4	Afgerond in 2009

40	Russische uitgave dagboek expeditie Barentsz Russische vertaling en publicatie van het dagboek dat tijdens de drie reizen van Barentsz werd bijgehouden door zijn reisgenoot De Veer. Het dagboek wordt aangevuld door een drietal artikelen, waarin een achtergrond wordt geschetst van het Nederland van eind 16de eeuw en wordt verteld over het archeologisch onderzoek medio jaren 1990 op Nova Zembla met een toekomstperspectief	€ 15.399,01		€ 3.490,03	Rusland	Onderwater archeologie, immaterieel erfgoed	2, 3, 4	Afgerond in 2011
41	Restauratie Holland park in Jaroslavl Restauratie van het Hollandse park, deel van het terrein van de voormalige Hollandse manufactuur, cfm. Advies van Nederlandse deskundigen.	€ 46.404,91	€ 10.387,84		Rusland	Gebouwd erfgoed	1, 2, 3, 4, 5	Afgerond in 2011
42	Ontwikkeling van het concept van een museum van de Hollandse Manufactuur in Jaroslavl Ontwikkeling van het concept van een nieuw museum of museumzone in Jaroslavl, waarin de geschiedenis van de lakenproductie in Jaroslavl centraal staat. Concreet is de bedoeling op termijn een nieuwe toeristische route te creëren, aantrekkelijk voor toeristen en de lokale bevolking. Hiervoor is tijdens een studytour naar Nederland advies ingewonnen bij Nederlandse museumdeskundigen	€ 3.520,00	€ 548,62		Rusland	Gebouwd erfgoed, museale objecten	2, 3, 4, 5	Afgerond in 2010
43	Identificatiemissie CIE naar Jekaterinburg De identificatiemissie had tot doel de actuele vragen in kaart te brengen die in Jekaterinburg leven rondom de revitalisatie van industrieel erfgoed en de mogelijkheden te verkennen voor samenwerking met Nederlandse instituten en universiteiten		€ 517,24		Rusland	Gebouwd erfgoed	2, 3	Afgerond in 2010
44	Publicatie bundel lezingen van de internationale wetenschappelijke conferentie "Rusland-Nederland: vroeger en nu" De "Peter de Grote Geschiedkundige Vereniging", een vereniging van Russische experts uit diverse musea en archieven in St. Petersburg, die zich met de geschiedenis van de Russisch-Nederlandse betrekkingen bezighouden, organiseerde een tweedaagse conferentie "Rusland-Nederland: vroeger en nu". De 26 lezingen tijdens deze conferentie zijn in de vorm van een bundel gepubliceerd.		€ 7.264,00		Rusland	Archief, immaterieel erfgoed	2, 3, 4	Afgerond in 2010
45	Conferentie 'Dutch traces in Russian cultural landscape' De centrale thema's van de conferentie zijn de Nederlands-Russische samenwerking in de landschapsarchitectuur, Nederlandse invloed op het Russisch cultureel landschap en kennisuitwisseling voor tuindeskundigen in Rusland met het oog te komen tot een opleidingsmodule Nederlandse landschapsarchitectuur voor hoveniers		€ 13.620,00	€ 6.054,41	Rusland	Gebouwd erfgoed	2, 3, 4, 5	Afgerond in 2011
46	Identificatie mogelijkheden beleidsontwikkeling duurzaam kwalitatief toerisme rond gemeenschappelijk cultureel erfgoed in Jaroslavl De missie heeft geresulteerd in een beoordeling van mogelijkheden voor een effectieve beleidsontwikkeling voor kwalitatief toerisme met inbegrip van ontsluiting van Nederlands cultureel erfgoed aldaar		€ 1.923,39		Rusland	Gebouwd erfgoed	2, 4, 5	Afgerond in 2010

47	Studytour naar Nederland van erfgoeddeskundigen uit Kemerovo Ter voorbereiding van de Nederlandse deskundigenmissie naar Kemerovo is een studytour naar NL georganiseerd van betrokkenen uit Kemerovo. Thema was de Nederlandse aanpak bij herbestemming van gebouwd erfgoed		€ 8.061,32		Rusland	Gebouwd erfgoed	1, 2, 3	Afgerond in 2010
48	Restauratie en herbestemming gebouwd GCE in Kemerovo Deelname aan de ontwikkeling van het ontwerp en bestek voor de restauratie en bouwkundige aanpassing van de Van Loghem school. Advies over hergebruik en nieuw gebruik van het schoolgebouw en overig gebouwd GCE in Kemerovo		€ 35.476,99	9569,32	Rusland	Gebouwd erfgoed	1, 2, 3, 4, 5	Uitvoering; afgerond in 2012
49	Concept ontwikkeling stadsdeel Krasnaya Gorka in Kemerovo Het opstellen van een ontwerp-integraal concept voor de toekomstige ontwikkeling van het gebied van Krasnaya Gorka.		€ 13.600,00	€ 6.400,00	Rusland	Gebouwd erfgoed	1, 2, 5, 6	Afgerond in 2011
50	Barentsz in Archangelsk Het houden van een brede Barentsz manifestatie in Archangelsk eind mei 2011. Centraal staat de presentatie van de Russische uitgave van het dagboek van de Barentsz expeditie naar Nova Zembla.		€ 6.557,58	€ 1.762,17	Rusland	Archieven en immaterieel erfgoed	2, 3, 4	Afgerond in 2011
51	Conferentie Lefortovo Conference "Architectural heritage and landscape parks architecture. Current issues of protection and preservation". De conferentie wordt breder opgezet dan alleen het bepalen van een methodologie voor de revitalisering van het park Lefortovo. Het belang van de Russische partners bij deze conferentie is een diepgaande uitwisseling tussen deskundigen van meningen en kennis over fundamentele ontwikkelingen in erfgoedbeleid.			€ 9.760,00	Rusland	Gebouwd erfgoed	1, 2, 3, 4	Afgerond in 2011
52	Herstel en nieuw gebruik Peter & Paul Park Jaroslavl Sinds 2008 werkt de Nederlandse overheid (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de Ambassade) met de overheden van de provincie Jaroslavl, de stad en particuliere investeerders intensief samen aan het herstel van de van oorsprong Hollandse tuin uit 1723, deel van het Peter en Paulpark in Jaroslavl. De huidige fase betreft de ontwikkeling door Nederlandse deskundigen van een volledig tuinontwerp inclusief een historisch correct beplantingsplan en het begin van de feitelijke uitvoering. De finale oplevering van de Hollandse Tuin, gepland voor 2013, behoort nog niet tot de resultaten van dit concrete project.			€ 64.419,11	Rusland	Gebouwd erfgoed	1, 2, 5, 6	Uitvoering; afgerond in 2012

53	<p>Bijdrage reiskosten Russische deelnemers cursus IHS (Institute for Housing and Urban Development Studies)</p> <p>In het Beleidskader Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed (GCE) is de capaciteitsopbouw als een van de doelstellingen verwoord. De post-graduate course Urban Heritage Strategies geeft hieraan uitvoering. De cursus betreft overdracht van Nederlandse expertise aan erfgoeddeskundigen uit de acht prioriteitslanden GCE waaronder Rusland, waarbij de deelnemers nieuwe inzichten opdoen voor erfgoedbeleid en –beheer in een stedelijke omgeving. Toegevoegde waarde van de cursus is kruisbestuiving, netwerkvorming en wederzijdse verrijking, ook voor de betrokken Nederlandse deskundigen ('halen en brengen').</p>			€ 759,00	Rusland	Gebouwd erfgoed	1, 2	Afgerond in 2011
54	<p>Bijdrage reiskosten en verblijfkosten voor NL deskundigen voor presentatie van Nicolaas Witsen op het internationale symposium cartografie te Moskou</p> <p>Presentatie van de eerste volledige vertaling naar modern Russisch van het Boek "Noord en Oost Tartarije" van Nicolaas Witsen op het internationale symposium cartografie in Moskou in juli 2011. Beleidsmatige relevantie: ontsluiting en vergroting van de kennis van het aanwezige gemeenschappelijke erfgoed (de erfenis van Witsen) en versterking van het lokale draagvlak hiervoor.</p>			€ 1.900,00	Rusland	Archieven en immaterieel erfgoed	2, 3, 4	Afgerond in 2011
55	<p>Presentaties over waterwerken Vyshni Volochek op de World Canals Conference in Groningen</p> <p>Het informeren van Nederlandse en internationale deelnemers van de World Canals Conference 2011 over het kanalenstelsel in Vyshni Volochek, dat begin 18de eeuw door Nederlandse ingenieurs is gebouwd, en over de voornemens van nieuw gebruik ervan.</p>			€ 2.756,30	Rusland	Gebouwd erfgoed	1, 2	Afgerond in 2011
56	<p>Conferentie Hollandse Kunst</p> <p>Het houden van een brede erfgoedconferentie in maart 2012. Doel: vergroting zichtbaarheid collecties Nederlandse kunst in Russische musea, analyse invloed Nederlandse kunst op Russische identiteit, kennisoverdracht moderne restauratietechnieken, gedachtenvorming over opzet Nederlandse Erfgoedclub in Moskou.</p>			€ 3.129,98	Rusland	Museale objecten	2, 3, 4	Uitvoering, afronding in 2012
Totaal		€ 119.999,98	€ 99.999,98	€ 110.000,32				
57	<p>Protection, Renovation and maintenance on 17th century Dutch graves in Ahmedabad</p> <p>Prevent further degradation of the monument as it is in danger of being partly destroyed. Renovation of the Dutch graves, maintenance and protection of the monument after renovation and awareness creation for visitors to the site. To make local people aware of the long trading relations between India en the Netherlands an attractive presentation supported by useful information of the shared heritage site is taken up.</p>	€ 2.536,80	€ 7.124,80		India	Gebouwd erfgoed	1, 2, 3	Afgerond in 2011

58	The Shared Heritage and cultural legacy of the Dutch on Malabar Coast Overall objective is to raise visibility of the Dutch legacy within a frame work of socio-economic development, education and tourism. The range of activities supported through the project include improvement of the shared heritage site surroundings, better accessibility and visibility, strengthening tourist service facilities, protection of intangible heritage, educational workshops, awareness generating and information dissemination activities through short courses, publications and a website	€ 50.736,00	€ 50.754,49		India	Gebouwd erfgoed, immaterieel erfgoed	1, 2, 3, 4, 5	Afgerond in 2011
59	Digitisation of Dutch Records at Tamil Nadu Archives The Tamil Nadu Archives (TNA) in Chennai is home to a rich archival resource of the Dutch East India Company (VOC) related to two centuries of intensive Dutch involvement with the Indian subcontinent. TNA is in possession of 1763 volumes (c. 64 meters) of Dutch records. The key outcome of the activity of the project is improved accessibility for these archival resources for a worldwide audience of researchers and other interested parties.			€ 24.346,76	India	Archieven	1, 2	Uitvoering
60	Protection and promotion of shared heritage in Tamil Nadu Promotion and protection of Indo-Dutch shared heritage in Tamil Nadu by way of popularizing and demonstrating the potential of heritage and eco-tourism. Tourism development in the context of built heritage in Pulicat and Sadras	€ 39.878,50	€ 9.639,50		India	Gebouwd erfgoed	2, 3, 4, 5	Afgerond in 2010
61	Sustainable Tourism and Development through shared cultural heritage activities Promotion and protection of the shared heritage in Tamil Nadu. The expected outcomes of the project are: enhanced visibility, accessibility, knowledge and awareness of the shared heritage through employment generation, tourism and education to ensure future preservation of the shared heritage sites in Pulicat and Sadras.		€ 57.366,58		India	Gebouwd erfgoed	3, 5	Afgerond in 2010
62	Shared Heritage Promotion and Protection in Kerala The project includes different activities that would be implemented under the proposed project. These activities belongs to all GCE disciplines			€ 103.869,11	India	Gebouwd erfgoed, archieven, museale objecten, onderwater archeologie, immaterieel erfgoed	1, 2, 3, 4, 5, 6	Uitvoering; afronding in 2012
	Totaal	€ 93.151,30	€ 124.885,37	€ 128.215,87				
63	Renovatie plantagewoning Ft Nw.Amsterdam Renovatie van de voormalige plantagewoning met het oog op duurzaam hergebruik als conferentieruimte	€ 99.860,00	€ 4.940,00		Suriname	Gebouwd erfgoed	1, 2, 3	Afgerond in 2009
64	Renovatie Elisabethschool	€ 24.876,00	€ 6.219,00		Suriname	Gebouwd	1, 2, 3	Afgerond

						erfgoed		in 2010
65	Publicatie architectuur en bouwcultuur in Suriname Boek over traditionele, gezamenlijke en moderne architectuur in Suriname met het oog op kennisverspreiding en vergroting draagvlak voor GCE-behoud.	€ 6.664,00	€ 1.666,00		Suriname	Gebouwd erfgoed	2	Afgerond in 2009
66	Opstellen ondernemingsplan Surinaamse Monumenten Beheer Maatschappij (SMBM); Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES) Voor de nieuw opgerichte SMBM wordt een ondernemingsplan opgesteld om potentiële beleggers te interesseren in participatie in deze NV.	€ 6.400,00	€ 1.600,00		Suriname	Gebouwd erfgoed	2	Afgerond in 2009
67	Cursus behoudsmedewerker Scholing personeel nationaal archief dat verantwoordelijk is voor preventieve conservering van het archiefmateriaal		€ 7.444,00	€ 2.398,09	Suriname	Archieven	1, 2	Afgerond in 2011
68	Ontsluiting/inventarisatie gemeenschappelijk roerend en religieus erfgoed Gezamenlijke digitale inventarisaties in woord en beeld van het roerend religieus erfgoed en het gezamenlijke ontsluiten van de data via websites. Hierdoor wordt het erfgoed ontsloten, krijgt een breder bereik en grotere toegankelijkheid		€ 25.216,00	€ 4.803,00	Suriname	Immaterieel erfgoed	1,2	Afgerond in 2010
69	Planmatig onderhoud fort Sofna Herstelwerkzaamheden historische panden op terrein van Fort Nieuw Amsterdam via een leer-werktraject voor jongeren uit het Commewijne gebied.		€ 50.433,60	€ 12.607,40	Suriname	Gebouwd erfgoed	1	Afgerond in 2011
70	Icomos (erfgoed) conferentie Organisatie van een conferentie over de mogelijkheden van rehabilitatie van het voormalige plantagegebied in Commewijne, resulterend in aanbevelingen voor de Surinaamse overheid.		€ 3.340,00	€ 745,99	Suriname	Gebouwd erfgoed	2	Afgerond in 2010
71	Restauratie Julianastraat Restauratie van een traditioneel gebouwd huis dat vervolgens (als monument) wordt verhuurd. Publiciteit hierover moet meer aandeelhouders naar de SMBM (zie proj 56) trekken.		€ 35.000,00		Suriname	Gebouwd erfgoed	1, 2, 3	Afgerond in 2011
72	Publicatie plantagehistorie Warappakreek Publicatie van een boekje over de geschiedenis van de plantages rondom de Warappakreek, gericht op de jeugd, ter bevordering van het bezoek aan Bakkie - de aanlegplaats met toegang tot het gebied rondom de kreek.		€ 11.638,00		Suriname	Gebouwd erfgoed	2	Afgerond in 2011
73	Urban Heritage strategies Deelname van 3 Surinaamse jonge professionals aan de Cursus Urban Heritage Strategies. Tijdens de cursus werken zij gezamenlijk aan een stadsontwikkelingsplan voor Paramaribo.			€ 2.480,79	Suriname	Gebouwd erfgoed	2	Afgerond in 2011

74	Restauratie synagoge Jodensavanne Restauratie van de restanten van de synagogen Joodse graven in Jodensavanne via een leerwerk traject voor jongeren uit het nabijgelegen inheemsendorp.			€ 32.364,60	Suriname	Gebouwd erfgoed	1	Afgerond in 2011
75	Canon Surinaamse geschiedenis Creëren van een permanente tentoonstelling in het Surinaamse museum over de Surinaamse geschiedenis - eerste thematische opstelling gaat over het "kordonpad" dat een belangrijke rol speelde in de koloniale periode als bescherming tegen aanvallen/vluchten van marrons en slaven.			€ 10.992,00	Suriname	Immaterieel erfgoed	2,3	Afgerond in 2011
76	Audio visuele ondersteuning Pikin Slee			€ 18.000,00	Suriname		2	Afgerond in 2011
77	Publicatie Tooverlantaarn van mr. Furet Publicatie over het leven van een "blankofficier" - Europese opzichter op een plantage - aan de hand van 18 tekeningen. Verschillende uitgaven voor de jeugd, volwassenen en wetenschap.			€ 13.304,00	Suriname	Immaterieel erfgoed	2, 3	Uitvoering; afgerond in 2012
78	Archeologisch onderzoek Fort Boekoe Onder leiding van een archeoloog gaan minimaal 5 Surinamers (studenten, docenten, wetenschappelijk medewerkers) op expeditie en doen onder zijn leiding onderzoek en opgravingen. Het goed in kaart brengen en beschrijven van de site is van belang om het te kunnen conserveren. Het Surinaamse kader wordt on the job getraind. Middels lezingen en presentaties wordt een nog ruimer publiek bereikt.			€ 18.400,00	Suriname	Gebouwd erfgoed	1,2,3,4	Uitvoering, afgerond in 2011
79	Het geheim op Frt Nw. Amsterdam De productie, aanschaf en distributie van 15.000 exemplaren van de jeugdpublicatie: "Jack en Mia achter het rookgordijn: het geheim op Frt nw. Amsterdam", waardoor kennis bevordert wordt over en interesse voor gemeenschappelijk cultureel erfgoed en kennis bevordert wordt over gemeenschappelijke geschiedenis. Het resultaat zal zijn dat de publicatie naar alle GLO-scholen (342) in Suriname gedistribueerd wordt. Geschiedenis en erfgoed worden gepresenteerd in de vorm van een aantrekkelijk lees- en leerboek.			€ 36.432,00	Suriname	Gebouwd erfgoed	2	Uitvoering, afgerond in 2011
80	Restauratie Kookhuisje Nola Hatterman Restauratie van een voormalig kookhuis en een herbestemming van het kookhuis als kunstenaarsatelier t.b.v. Nola Hatterman.			€ 18.000,00	Suriname	Gebouwd erfgoed	1	Uitvoering; afgerond in 2012
Totaal			€ 137.800,00	€ 147.496,60	€ 170.527,87			

81	Afrikaans Taal Project Roots Conferentie Conferentie over de dynamiek van het Afrikaans en de relatie met het Nederlands. Voorts aandacht voor de positie van het Afrikaans temidden van de 10 andere officiële talen in ZA, inclusief de positie van het Afrikaans in het ZA'se onderwijsstelsel. De activiteit bestond uit drie delen: - Een academische conferentie over Taal en Taalontwikkeling waaraan deskundigen uit ZA en het gehele Nederlandse taalgebied (NL, Vlaanderen, Suriname, Antillen) werd deelgenomen. Dit in het kader van de intensivering van de relaties tussen ZA en de landen van het Nldse taalgebied. - Een cultuurfestival ter omljsting, maar ook ter illustratie van het thema van de conferentie. Het festival toonde cultuuruitingen in het Nederlands en Afrikaans in al hun facetten, van traditionele folklore tot hophop en rap. - Een tentoonstelling over de origine en de ontwikkeling van het Afrikaans.	€ 83.193,18			Zuid-Afrika	Immaterieel erfgoed	2, 3	Uitvoering; afgerond in 2011
82	PRE- Shared built heritage Onderzoek naar de invloed van Nederlandse architectuur in Zuid-Afrika			€ 11.026,35	Zuid-Afrika	Gebouwd erfgoed	2,3	Uitvoering; afgerond in 2013
	Totaal	€ 83.193,18	€ -	€ 11.026,35				
	Totale realisatie per jaar (euro)	€ 819.649,91	€ 785.900,17	€ 865.033,54				

GCE-PROJECTEN VAN HET NATIONAAL ARCHIEF								
Nr.	Projectnaam	Realisatie (euro)			Land	Discipline ⁸	Beleidsdoelstelling ⁹	Fase
		2009	2010	2011				
CAPACITY BUILDING								
1	Internationale workshop Collection Management and Care De workshop beoogde kennis en ervaring op het gebied van collectiebeheer te delen. Verschillende internationale werkwijzen voor risico- en schade inventarisatie passeerden de revue om de cursisten een handreiking te bieden bij het opstellen van een stappenplan ter behoud van de collectie. Alle prioriteitslanden waren vertegenwoordigd in Den Haag.				Multilateraal	Archieven	1,2,3	Afgerond in 2010
2	Opzetten Cursus Behoudsmedewerker in Suriname De cursus Behoudsmedewerker is gericht op gehele erfgoed en wordt al jaren succesvol verzorgd in Nederland. De cursus is geschikt gemaakt voor gebruik in Suriname. Het merendeel van de docenten is Surinaams. Het beheer van de cursus wordt in 2012 overgedragen aan Suriname. Mogelijk kan deze cursus geschikt worden voor gebruik in andere prioriteitslanden.				Bilateraal; Suriname	Archieven	1,2,,3,6	Afgerond in 2010; Eerste cursusronde in uitvoering 2011
3	Training voorbereiding digitalisering Een medewerker van het Ghanese nationaal archief (PRAAD) werkt mee aan de conservering van het Archief Nederlandse Bezittingen ter Kuste van Guinea. Dit archief is ooit gevormd in Ghana en in 1873 overgebracht naar Nederland.				Bilateraal; Ghana	Archieven	1,2,3,6	Uitvoering; afgerond in 2011
4	Training algemene conserveringstechnieken Twee medewerkers van de Tamil Nadu Archives Chennai (India) volgden deze intensieve training bij het Nationaal Archief. Hun organisatie beheert ca. 64 meter VOC-archief dat gevormd is door diverse handelsposten in India.				Bilateraal; India	Archieven	1,3	Afgerond in 2010

⁸ De disciplines zijn: gebouwd erfgoed, archieven, onderwater archeologie, immaterieel erfgoed en museale objecten.

⁹ 1 = duurzaam behoud en verzekerde bestemming van het erfgoed (behoud, beheer, herbesteding en toegankelijkheid; 2 = kennisuitwisseling en kennistoename; 3 = bewustwording en versterking van lokaal draagvlak; 4 = culturele identiteit; 5 = lokale spin-off effecten zoals werkgelegenheid, toerisme en onderwijs 6 = spin-off effecten voor ambassades, Nederlands bedrijfsleven en Nederlands imago

5	Ontwikkeling model Tropenarchiefdoo's De Tropendoos is een archiefdoos die eigenschappen bezit die het archiefmateriaal beschermen tegen vuur, water en insecten en tegen grote schommelingen in temperatuur en vochtigheid. Aan de ontwikkeling werken Braziliaanse wetenschappers mee.				Bilateraal; Brazilië Resultaat multilateraal	Archieven	2,3,5,6	Uitvoering; afgerond in 2012
6	Deelname Cursus Behoudsmedewerker in Nederland Twee medewerkers van Nationaal Archief Suriname hebben deel genomen aan deze cursus en deze succesvol afgerond.				Bilateraal; Suriname	Archieven	3	Afgerond in 2009
7	Internationale workshop Encoded Archival Description Deze internationale standaard wordt toegepast bij het toegankelijk maken van archieven. Alle prioriteitslanden zullen worden uitgenodigd voor deze workshop.				Multilateraal	Archieven	2,3	Afgerond in 2011
8	Begeleiding institutioneel onderzoek Archief Algemene Secretarie (Arsip Nasional RI) Het ANRI werkt aan de verbetering van de toegankelijkheid van het Archief Algemene Secretarie. Mw. Nadia Dwiandari combineert deze ambitie met haar promotie (in Leiden).				Bilateraal; Indonesië	Archieven	2,3,6	Uitvoering; afgerond in 2013
9	Advisering inventarisatie Archief Algemene Secretarie en Archief Burgerlijke Openbare Werken (Arsip Nasional RI) Het archief van de Algemene Secretarie was de administratieve ruggengraat van het koloniale bestuur in Nederlands-Indië en is daarmee het belangrijkste archief uit die periode. Het archief van Burgerlijke Openbare Werken herbergt een schat aan informatie over de totstandkoming van de infrastructuur van het huidige Indonesië: waterwerken, spoorwegen, (overheids)gebouwen, wegen, bruggen, e.d.				Bilateraal; Indonesië	Archieven	1,2,3	Uitvoering; afgerond in 2012
10	Internationale workshop Management Digitalisering Het digitaliseren van archieven is een gecompliceerd proces dat alleen succesvol kan zijn wanneer alle processtappen nauwkeurig doorlopen worden. Alle prioriteitslanden zullen worden uitgenodigd voor deze workshop. De behoefte aan een dergelijke workshop is in onderzoek.				Multilateraal	Archieven	1,2,3	Uitvoering; afgerond in 2012
	CONSERVERING							
11	Publicatie Engelse vertaling Schadeatlas De Schadeatlas (Archives Damage Atlas. A tool for assessing damage) is een (internationaal) hulpmiddel om schade in archief- en bibliotheekmateriaal eenduidig te identificeren en te benoemen. Deze publicatie is verschenen in april 2010. Oplage: 3.000 exemplaren.				Resultaat multilateraal	Archieven	1,3,6	Afgerond in 2010

12	Conservering ten behoeve van digitalisering De restauratieafdeling van het Nationaal Archief conserveert ten behoeve van de digitalisering een aantal archieven uit de collectie van het Nationaal Archief. Het gaat om: <ul style="list-style-type: none"> - Archief Oude (Eerste) West Indische Compagnie - Archief Nieuwe (Tweede) West Indische Compagnie - Kaarten West Indische Compagnie - Archief Nederlandse Bezittingen ter Kuste van Guinea - Archief Hoge Regering te Batavia. 				Resultaat multilateraal	Archieven	1,2,3,4	Uitvoering; afgerond in 2012	
13	National Archives of Sri Lanka Conservering en microverfilming van de VOC-archieven in de National Archives of Sri Lanka. Gefinancierd uit GCE-budget van de Nederlandse ambassade in Colombo. Het nationaal archief adviseert.				Bilateraal; Sri Lanka	Archieven	1, 2	Uitvoering; afgerond in 2012	
14	Archives Wolvendaal Conservering van de archieven in de Wolvendaalkerk in Colombo. In de Wolvendaalkerk wordt 6 meter kerkarchief bewaard (bv. doop- en trouwboeken) uit de periode 1620-1936. Het grootste deel van deze documenten verkeert in slechte staat. Gefinancierd uit GCE-budget van de Nederlandse ambassade in Colombo. Het nationaal archief adviseert.				Bilateraal; Sri Lanka	Archieven	1, 2	Uitvoering; afgerond in 2012	
TOEGANKELIJKHEID									
15	Archiefgids relaties Nederland-Rusland in Nederlandse archief beherende instellingen Deze gids beschrijft de archieven met betrekking tot de relaties tussen Nederland en Rusland in Nederlandse archief beherende instellingen.				Bilateraal; Rusland	Archieven	2,4	Uitvoering; afgerond in 2012	
16	Archiefgids relaties Nederland-India in archief beherende instellingen buiten Nederland Deze gids (deel 3 uit de serie Dutch Sources on South Asia) beschrijft de archieven en documenten met betrekking tot de relatie tussen Nederland en India in archief beherende instellingen buiten Nederland (in o.a. India, Sri Lanka, Indonesië, Engeland en Frankrijk).				Bilateraal; India	Archieven	2,4	Uitvoering; afgerond in 2012	
17	Archiefgids relaties Nederland-Suriname in Nederlandse archief beherende instellingen Deze gids beschrijft de archieven met betrekking tot de relaties tussen Nederland en Suriname in Nederlandse archief beherende instellingen. De gids is een resultaat van de afspraken die gemaakt zijn tussen Nederland en Suriname in het kader van de teruggave van archieven aan Suriname. Het nationaal Archief van Suriname is gevraagd om een overzicht van het complementaire deel in zijn collectie.				Bilateraal; Suriname	Archieven	2,4	Afgerond in 2010	

18	<p>Archiefgids relaties Nederland-Indonesië in Indonesische archief beherende instellingen buiten het Arsip Nasional RI (ANRI)</p> <p>Deze gids beschrijft de 'Nederlandse' archieven buiten het ANRI: Nederlandse bestuursorganen op provinciaal en gemeentelijk niveau, kerkelijke organisaties en andere particuliere instellingen, bedrijven en personen. Een voorbeeld van een archief dat hierin meegenomen zou kunnen worden is het onderzoek naar de archieven van de Kereta Api (Spoorwegen). Het complementaire deel van deze archieven in Nederland (ministerie van Koloniën) is verloren gegaan tijdens WO II.</p>				Bilateraal; Indonesië	Archieven	2,4	Uitvoering; afgerond in 2012
19	<p>Archiefgids relaties Nederland-Ghana in Nederlandse archief beherende instellingen buiten het Nationaal Archief</p> <p>In 2007 is de archiefgids Sources for the history of Ghana and the Netherlands verschenen. Deze gids heeft betrekking op de archieven die in beheer zijn van het Nationaal Archief in Den Haag. De nieuwe gids heeft betrekking op het archiefmateriaal in de rest van Nederland.</p>				Bilateraal; Ghana	Archieven	2,4	Uitvoering; afgerond in 2011
20	<p>Inventarisatie Prize Papers (National Archives, Kew, Engeland)</p> <p>Deze collectie bestaat uit brieven en andere documenten die door Engeland gekaapt zijn van Nederlandse schepen tijdens de 'Engelse' oorlogen. Documenten van en aan bestuur, directie en handelsposten van de VOC en WIC zijn met name relevant voor het GCE-programma. Het Nationaal Archief zoekt nog partners binnen Nederland voor dit project.</p>				Resultaat multilateraal	Archieven	2	Uitvoering; afgerond in 2012
21	<p>Vervaardigen zoekwijzer scheepswrakken</p> <p>Deze zoekwijzer bevat Engelstalige informatie over het doen van onderzoek naar scheepswrakken in archieven van het Nationaal Archief.</p>				Resultaat multilateraal	Archieven	2	Uitvoering; afgerond in 2011
22	<p>Archiefgids emigratie Nederlanders naar Brazilië</p> <p>In de 19-de en 20-ste eeuw emigreerden duizenden Nederlanders naar Brazilië. De gids beschrijft de archivalia in Nederlandse archief beherende instellingen m.b.t. deze emigratie. Een mogelijkheid is om de complementaire archieven in Brazilië ook op te nemen.</p>				Bilateraal; Brazilië	Archieven	2,4	Uitvoering; afgerond in 2012
23	<p>Verbetering toegankelijkheid archivalia m.b.t. Brazilië</p> <p>In de serie archiefgidsen Mauritiana van Wiesebron worden archivalia m.b.t. Brazilië nader ontsloten. Het betreft niet alleen archieven van het Nationaal Archief, maar ook die van b.v. het Koninklijk Huis archief. Een aantal (papieren) producten van Wiesebron worden opgenomen in de digitale dienstverlening van het Nationaal Archief.</p>				Bilateraal; Brazilië	Archieven	2,4	Uitvoering; afgerond in 2012
	DIGITALISERING							

24	Archief Staten van Zeeland/Rekenkamer Suriname was in de periode 1667-1684 een kolonie van de provincie Zeeland. In 1684 kreeg de WIC het beheer in handen. De oudste documenten met betrekking tot Suriname zijn derhalve te vinden in Zeeuwse archieven. Het gedigitaliseerde materiaal uit de collectie van het Zeeuws Archief is o.m. te vinden op www.archieven.nl .				Bilateraal; Suriname	Archieven	1,3,4	Afgerond in 2010
25	Archief Oude (Eerste) West Indische Compagnie Dit archief uit de collectie van het Nationaal Archief beslaat de periode 1621-1674 en bevat archiefmateriaal met betrekking tot het Atlantisch handelsgebied van de Compagnie (o.a. Ghana, Suriname, Guyana, Brazilië, de Antillen en Nieuw-Nederland).				Resultaat multilateraal	Archieven	1,3,4	Uitvoering; afgerond in 2011
26	Archief Nieuwe (Tweede) West Indische Compagnie Dit archief uit de collectie van het Nationaal Archief beslaat de periode 1674-1791 en bevat archiefmateriaal met betrekking tot het Atlantisch handelsgebied van de Compagnie (o.a. Ghana, Suriname, Guyana en de Antillen).				Resultaat multilateraal	Archieven	1,3,4	Uitvoering; afgerond in 2012
27	Kaarten West Indische Compagnie Het betreft hier de apart beheerde kaarten uit het archief van de oude en nieuwe WIC. Collectie Nationaal Archief.				Resultaat multilateraal	Archieven	1,3,4	Afgerond in 2011
28	Archief Nederlandse Bezittingen ter Kuste van Guinea Dit archief uit de collectie van het Nationaal Archief is in de periode 1658-1872 door het Nederlandse bestuur gevormd in Ghana en is in 1873, na de overdracht aan Engeland, overgebracht naar Nederland.				Bilateraal; Ghana	Archieven	1,3,4	Uitvoering; afgerond in 2011
29	Archief Hoge Regering te Batavia Dit archief uit de collectie van het Nationaal Archief is een klein deel van het Archief van de Gouverneur-generaal en Raden van Indië (Hoge Regering) dat wordt beheerd door het ANRI in Jakarta. In 1863 werd dit archiefdeel overgebracht naar Nederland.				Resultaat multilateraal	Archieven	1,3,4	Uitvoering; afgerond in 2011
30	VOC-archieven Chennai De Tamil Nadu Archives (Chennai, India) beheert een hoeveelheid archivalia die gevormd is door de VOC-kantoren in Malabar, Coromandel, Surat en Bengalen. De unieke stukken (omvang ca. 45 m1) worden geconserveerd en gedigitaliseerd.				Bilateraal; India	Archieven	1,3,4	Uitvoering; afgerond in 2011
31	VOC-archieven Jakarta Het ANRI en het bestuur van de Corts Stichtingen hebben recent een MOU afgesloten over het digitaliseren van (delen van) de archieven van de VOC die door het ANRI beheert worden. Momenteel wordt gewerkt aan de digitalisering van de serie Daghregsters Batavia.				Bilateraal; Indonesië	Archieven	1,3,4	Uitvoering; afgerond in ??
ONDERZOEK								

32	Advisering opzetten Centre of Excellence in Jakarta, Indonesië Het ANRI heeft de ambitie om een Centre of Excellence op te zetten in het Reinier de Klerk-huis in Jakarta. Het centrum moet het internationale kenniscentrum worden voor de periode van de VOC. Batavia was in die periode het machtige centrum van de handel in Azië. Daarnaast wil het centrum nationaal kenniscentrum zijn voor de koloniale periode.				Resultaat multilateraal	Archieven	3,4,5,6	Uitvoering; afgerond in 2011	
33	Ontwikkeling instrumentarium voor bestudering Nederlandse bronnen Instrument met als werktitel Going Dutch. Self study method Dutch for Reading Knowledge. Onderdelen: archivalistiek, paleografie, taaltraining en leesstrategie. Voertaal: Engels. Doelgroep: academici, studenten, archiefmedewerkers en andere gebruikers.				Resultaat multilateraal	Archieven	2,3,4,5	Uitvoering; afgerond in 2012	
34	Samenstelling glossarium VOC en WIC In de archieven van de VOC en WIC komen talrijke begrippen die niet meer in moderne woordenboeken voorkomen of waarvan de betekenis veranderd is. Het onderzoeksinstituut Huygens ING heeft de beschikking over een woordenlijst m.b.t. de VOC. Dit glossarium wordt uitgebreid met 'nieuwe' VOC-begrippen, met WIC-begrippen en een Engelse vertaling van de moderne betekenissen van de begrippen.				Resultaat multilateraal	Archieven	2	Uitvoering; afgerond in 2012	
35	Verkenning vervolg Encompass programma The Encompass programme stimulates students to develop a global outlook in their studies, and to use Dutch primary sources to write local and regional histories that go beyond the traditional colonial interpretations. The two- and three-year educational programme, ultimately leads to an MA or MPhil degree. It is jointly financed by the Dutch Ministry of Education (OCW) and Leiden University, and carried out in close cooperation with the Dutch National Archives, the Arsip Nasional Republic Indonesia in Jakarta, and several partner universities in Asia. For five consecutive years—from 2006 to 2010—twelve scholarships per year have been or will be available for students from Monsoon Asia and South Africa.				Multilateraal	Archieven	2,3,4,5,6	Uitvoering; afgerond in 2011	
36	Advisering van het Cosmopolis pilot-project De doelstelling van dit project is om het lokale bewustzijn te vergroten over multiculturele havensteden door onderzoek naar hun wereldwijde verbindingen in heden en verleden. Deze pilot betreft Cochin (India). Het onderzoek wordt later uitgebreid naar andere steden in Azië.				Bilateraal; India Resultaat multilateraal	Archieven	2,3,4,5,6	Uitvoering; afgerond in 2012	
ZICHTBAARHEID									
37	Publicatie Footsteps and Fingerprints. The legacy of a shared history Deze publicatie is verschenen in augustus 2010. Oplage 3.000 exemplaren.				Resultaat multilateraal	Archieven	3,4,6	Afgerond in 2010	

38	Publicatie Braziliaans reisjournaal Deze publicatie betreft een geïllustreerd reisjournaal uit ca. 1640 (collectie van het Nationaal Archief). Het boek bevat de tekst van het journaal, een annotatie en een historische inleiding.				Bilateraal; Brazilië	Archieven	3,4	Uitvoering; afgerond in 2011
39	Publicatie Atlassen-series VOC en WIC Het Nationaal Archief werkt samen met Uitgeverij Asia Maior aan de totstandkoming van 2 atlassen-series: Grote Atlas van de Verenigde Oost-Indische Compagnie en de Grote Atlas van de West-Indische Compagnie. Het kaartmateriaal is niet alleen afkomstig uit de collectie van het Nationaal Archief, maar ook uit de collecties van instellingen uit diverse landen. De VOC-serie is inmiddels gereed en bestaat uit 7 delen. Het eerste deel van de WIC-serie is gepland voor oktober/november 2011.				Resultaat multilateraal	Archieven	3,4,6	Uitvoering; afroning VOC- serie 2010; afroning WIC- serie ??
40	Presentatie Atlas Asia Maior, deel 5 (Afrika) in Kaapstad (Zuid-Afrika) Twee medewerkers van het Nationaal Archief presenteerden dit deel bij een bijeenkomst in Kaapstad, Zuid-Afrika				Resultaat multilateraal	Archieven	3,4	Afgerond in 2010
41	Opneming archieven West Indische Compagnie in Register Memory of the World (UNESCO) De archieven van de WIC in Nederland, Suriname, Guyana, de Antillen en de Verenigde Staten zijn voorgedragen voor registratie in Memory of the World. De betrokken landen en de landen waarover informatie in de archieven is te vinden, hebben de voordracht gesteund.				Resultaat multilateraal	Archieven	4,6	Uitvoering; afgerond in 2011
42	Symposia West Indische Compagnie Aanleiding voor het organiseren van dit symposium is: - Opneming WIC-archieven in Memory of the World register; - Digitalisering van het Archief van de Oude (Eerste) WIC; - Publicatie Braziliaans reisjournaal; - Publicatie deel 1 uit de serie Grote Atlas van de West-Indische Compagnie. Een populair-wetenschappelijk symposium wordt gehouden in Westindisch Huis in Amsterdam en een meer wetenschappelijk gericht symposium in Middelburg. Zie project 42 voor het symposium in Elmina (Ghana).				Resultaat multilateraal	Archieven	3,4,6	Uitvoering; afgerond in 2011
43	Symposium (in Chennai) n.a.v. afronding digitalisering VOC-archieven Een groot deel van de VOC-archieven in Chennai wordt gedigitaliseerd (zie project 24). De Nederlandse ambassade in Delhi wil na afronding van de werkzaamheden een symposium of workshop organiseren om aandacht hiervoor te genereren.				Bilateraal; India	Archieven	3,4,6	Uitvoering; afgerond in 2012

44	Tentoonstelling Dutch-Ghanaian relations en symposium WIC Het PRAAD (national archief van Ghana) en het Nationaal Archief stellen deze (binnen Ghana reizende) tentoonstelling samen, in samenwerking met de Ghana Museums & Monuments Board (GMMB). Bij de opening van de tentoonstelling in Fort Elmina zal de opname van de archieven van de West Indische Compagnie in het Register Memory of the World (UNESCO) de nodige aandacht krijgen.				Bilateraal; Ghana	Archieven	3,4,6	Uitvoering; afgerond in 2011
45	MCH PORTAL Deze portal presenteert (informatie over) archieven en kaarten met betrekking tot het gemeenschappelijke verleden van Nederland en de deelnemende prioriteitslanden uit diverse bronnen op een uniforme wijze. In eerste instantie zullen gedigitaliseerde toegangen raadpleegbaar zijn via de portal. In een latere fase zullen gedigitaliseerde bestanden hieraan gekoppeld worden.				Resultaat multilateraal	Archieven	2,3,4,5,6	Uitvoering; afgerond in 2012
Totale realisatie per jaar (euro)		€351.139,40	€522.549,31	€450.000,00				

GCE-PROJECTEN VAN RIJKSDIENST CULTUREEL ERFGOED								
Nr.	Projectnaam	Realisatie (euro)			Land	Discipline ¹⁰	Beleidsdoelstelling ¹¹	Fase
		2009	2010	2011				
1	Behoudsmedewerker Training in beheer en behoud van waardevolle collecties en archieven. Tevens opleiding van docenten in dit domein.	€ 10.000,00	€ 10.997,63	€ 20.631,00	Suriname	Museale objecten	1,2,5	2009-2012. In uitvoering
2	Fotocollectie Ontsluiting en beschikbaar stellen van de fotocollectie Suriname van de RCE.		€ 800,00		Suriname	Gebouwd erfgoed	2	2010. Afgerond
3	Commewijnegebied Onderzoek naar de historische karakteristieken van het Commewijnegebied en hun toekomstperspectief. Tevens het uitdragen van de bevindingen.		€ 2.215,46		Suriname	Gebouwd erfgoed	2	2010. Afgerond
4	Kind aan de Ketting tentoonstelling over kinderen in slavernij.	€ 2.750,00	€ 13.374,12	€ 12.650,00	Suriname	Museale objecten	2	2009-2011. Afgerond
5	Scheepswrak De Utrecht training van onderwaterarcheologen a.d.h.v. het scheepswrak van het administratie-schip De Utrecht. Tevens assessment.		€ 6.853,00	€ 7.487,00	Brazilië	Onderwater archeologie	1,2	2010-2012. In voorbereidingsfase
6	Pretoria Inner City Regeneration Onderzoek naar het toekomstperspectief van het historisch centrum van Pretoria. Tevens advisering en training.	€ 11.454,65	€ 5.395,90	€ 3.047,00	Zuid-Afrika	Gebouwd erfgoed	1,2,5	2009-2011. Afgerond
7	Ned. architecten in Pretoria Onderzoek naar de invloed van Nederlandse architecten in Pretoria.			€ 2.500,00	Zuid-Afrika	Gebouwd erfgoed	2,3	2011-2012. In voorbereiding
8	Hollandse en Vlaamse Meesters Seminar over toegankelijk maken van Nederlandse en Vlaamse meesters in 8 regionale Russische musea. Tevens training.	€ 2.750,00	€ 2.750,00		Rusland	Museale objecten	1,2	2009-2010. Afgerond

¹⁰ De disciplines zijn: gebouwd erfgoed, archieven, onderwater archeologie, immaterieel erfgoed en museale objecten.

¹¹ 1 = duurzaam behoud en verzekerde bestemming van het erfgoed (behoud, beheer, herbesteding en toegankelijkheid; 2 = kennisuitwisseling en kennistoename; 3 = bewustwording en versterking van lokaal draagvlak; 4 = culturele identiteit; 5 = lokale spin-off effecten zoals werkgelegenheid, toerisme en onderwijs 6 = spin-off effecten voor ambassades, Nederlands bedrijfsleven en Nederlands imago

9	Scheepswrak Willem Barentsz Training in conservering van delen van het scheepswrak van Willem Barentsz. Tevens onderzoek naar herkomst en ouderdom.		€ 8.217,00		Rusland	Onderwater archeologie	1,2	2010 en 2012. In voorbereiding
10	Hollandse tuinen en parken (1. Jaroslavl, 2. St. Petersburg, 3. Moskou, 4. Conferentie) Advisering over herontwikkeling en herinrichting van Hollandse tuinen en parken. Tevens kennisuitwisseling en training.	€ 34.776,66	€ 43.298,76	€ 39.043,69	Rusland	Gebouwd erfgoed	1.2.5.6	2009-2012. In uitvoering
11	Kemerovo, revitalisering AIK Advisering over herontwikkeling en herinrichting van de mijnwerkerskolonie van Van Loghem. Tevens training.		€ 34.640,06	€ 5.395,13	Rusland	Gebouwd erfgoed	1,2,3,5	2010-2012. In uitvoering
12	Kanalenonderzoek Onderzoek naar Nederlandse waterwerken in Rusland. Tevens uitdragen van de bevindingen tijdens de World Canals Conference.			€ 7.500,00	Rusland	Gebouwd erfgoed	2	2011. Afgerond
13	De VOC in India Boek over de Nederlandse nalatenschap in India.		€ 6.401,77	€ 16.500,00	India	Gebouwd erfgoed; onderwater archeologie; museale objecten	2,3	2010-2011. Afgerond
14	Wederopbouw Jaffna Het benutten van de historische kwaliteiten van Jaffna voor de wederopbouw van de stad na de burgeroorlog. Advies en training.			€ 15.549,68	Sri Lanka	Gebouwd erfgoed	1,2,5	2011. Afgerond
15	Dutch Canals Onderzoek naar de Hollandse kanalenbouw in Sri Lanka. Tevens het uitdragen van de bevindingen tijdens de World Canals Conference.			€ 6.500,00	Sri Lanka	Gebouwd erfgoed	2	2011. Afgerond
16	Restauratie Perk Spantje By Advisering over en begeleiding van de restauratie van de planterswoning op Banda Besar.	€ 1.953,00	€ 502,39	€ 1.542,00	Indonesië	Gebouwd erfgoed	1,5	2009-2012. Afgerond
17	Rehabilitatie Padang Het gebruiken van de historische kwaliteiten van Padang bij de wederopbouw van de stad na de aardbeving. Advisering en training.		€ 12.544,83	€ 5.366,00	Indonesië	Gebouwd erfgoed	1,2,5	2010-2011. Afgerond
18	Revitalisatie spoorwegen (1. Identificatie, 2. Museum Ambarawa, 3. Station Kota, Surabaya) Ondersteuning van de Historical Building Division van de NV Indonesische Spoorwegen bij behoud en ontwikkeling van het gemeenschappelijk erfgoed. Advisering en training.	€ 8.801,77	€ 17.710,53	€ 34.900,08	Indonesië	Museale objecten	1,2,3,5,6	2009-2012. In uitvoering

19	Begraafplaats Peneleh Onderzoek naar de ontwikkelingspotenties van de vm. Nederlandse begraafplaats. Advisering en training.			€ 20.280,00	Indonesië	Gebouwd erfgoed	1,2,3,5,6	2011. Afgerond
20	Field School Underwater Archaeology Training van onderwaterarcheologen in India, Sri Lanka en Indonesië.	€ 3.058,71	€ 31.042,42	€ 6.926,62	Indonesië, Sri Lanka, India	Onderwater archeologie	2	2009-2012. In uitvoering
21	Footsteps and Fingerprints Boek over het gemeenschappelijk erfgoed in de 8 prioriteitslanden.	€ 27.958,75	€ 2.750,00		Alle landen	Gebouwd erfgoed; onderwater archeologie; museale objecten	3	2009. Afgerond
22	MACHU-GIS applicatie Toepasbaar maken van het in Europa ontwikkeld maritieme GIS voor gebruik in de ZO Azië. Tevens training.		€ 29.487,34		Alle landen	Onderwater archeologie	2	2010. Afgerond
23	Managing Indoor Climate Risks Training van collectiebeheerders uit de 8 prioriteitslanden in de klimaatbeheersing.	€ 3.115,00	€ 23.709,51	€ 69.456,00	Alle landen	Museale objecten	1,2	2011. Afgerond
24	Urban Heritage Strategies Training van stedenbouwkundigen uit de 8 prioriteitslanden in de revitalisering van historische binnensteden.		€ 35.419,68	€ 86.713,00	Alle landen	Gebouwd erfgoed	2,5,6	2011. Afgerond
25	Diverse		€ 9.747,86	€ 6.029,55	Alle landen			
26	Coördinatie	€ 28.674,76	€ 80.108,15	€ 77.943,25	Alle landen			
	<i>RCE-personeel</i>	€ 79.706,70	€ 28.033,59					
Totale realisatie per jaar (euro)		€215.000,00	€406.000,00	€445.960,00				

Overige GCE-PROJECTEN								
Nr.	Projectnaam	Realisatie (euro)			Land	Discipline¹²	Beleidsdoelstelling¹³	Fase
		2009	2010	2011				
1	Teruggave Surinaamse Archieven Teruggave van archieven door Nederland aan Suriname	€ 335.000,00	€ 156.000,00		Suriname	Archieven	2,3	Uitvoering, afgerond in 2016
2	Migratiegeschiedenis: 'Javanenproject' (KITLV) Pilot study Javaanse migratie en erfgoedvorming in Suriname, Indonesië en Nederland. Middels dit oral history pilot project wil men deze geschiedenis optekenen en beschikbaar stellen aan een groter publiek in de drie landen via een website en in een publieksvriendelijk boek. In 2010 is het 120 jaar geleden dat de eerste Javaanse contractarbeiders in Suriname arriveerden. Doel is om via een aantal geselecteerde oral histories op een inzichtelijke manier verbanden te leggen tussen het migratieproces, herinneringen en de vorming van identiteit en erfgoed.		€ 45.000,00		Suriname, Indonesië	Immaterieel erfgoed	2,3,4	Afgerond in 2010
3	Migratiegeschiedenis: Empire Project Drie films over migratiegeschiedenis			€ 70.950,00	Ghana, Suriname, Brazilië	Archieven	2,3,4	Uitvoering
4	Migratiegeschiedenis: Dutch Migration to Brazil in the 20th Century			€ 18.750,00	Brazilië	Archieven	2,3,4	Uitvoering
5	Ontwikkeling GCE portal De website bundelt en biedt overzicht van de vele initiatieven die er wereldwijd zijn op het gebied van Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed in relatie tot Nederland.		€ 34.280,00		Alle landen			Afgerond in 2011
Totale realisatie per jaar (euro)		€ 335.000,00	€ 235.280,00	€ 89.700,00				

¹² De disciplines zijn: gebouwd erfgoed, archieven, onderwater archeologie, immaterieel erfgoed en museale objecten.

¹³ 1 = duurzaam behoud en verzekerde bestemming van het erfgoed (behoud, beheer, herbestemming en toegankelijkheid; 2 = kennisuitwisseling en kennistoename; 3 = bewustwording en versterking van lokaal draagvlak; 4 = culturele identiteit; 5 = lokale spin-off effecten zoals werkgelegenheid, toerisme en onderwijs 6 = spin-off effecten voor ambassades, Nederlands bedrijfsleven en Nederlands imago

Bijlage III: Geïnterviewde personen

Geïnterviewde personen

• Jeroen-Louis Martens	BZ/ICE
• Marion Tijsseling	BZ/ICE
• Kees Somer	OCW/DCE
• Roelof Hol	NA
• Jean-Paul Corten	RCE
• Pauline Kruseman	bestuur CIE
• Robert Parthesius	CIE
• Anouk Fienieg	CIE
• Paul Faber	KIT
• Alex van Stipriaan	KIT
• Harry Heemskerk	KIT
• Gert Oostindie	KITLV
• Astrid Weij	Erfgoed Nederland
• Oscar Hefting	New Holland Foundation
• Pauline K.M. van Roosmalen	TU Delft (stedenbouwkundig historicus)
• Rob de Vos	v/h Ambassade Zuid-Afrika
• Joan Wiegman	Ambassade Zuid Afrika
• Leonie de Cuelenaere	v/h Ambassade Sri Lanka
• Jaco Beerends	Ambassade Sri Lanka
• Ton van Zeeland	Ambassade Indonesië
• Dorine Wytéma	Ambassade Indonesië
• Thymen Kouwenaar	Ambassade Rusland
• Pavel Kouzmine	Ambassade Rusland
• Harry van Dijk	Ambassade Ghana
• Sara Cohen	v/h Ambassade India
• Mariëlle Miltenburg	v/h Ambassade Brazilië
• Sandra Ammersingh	Ambassade Suriname

Geraadpleegde documenten

- Beleidskader GCE 2009-2012
- Brief over het internationaal cultuurbeleid: 'Grenzeloze Kunst' – 16 september 2008 (kenmerk DCO/IC-411/08)
- Heldere vensters – Evaluatie HGIS-cultuurprogramma 1998-2006 en implementatie 'Koers Kiezen' – BMC februari 2007
- "If you don't know your past-, you cannot look into the future" – Jeroen-Louis Martens, 21 april 2011
- Projectoverzichten van de ambassades van de prioriteitslanden
- MOU's van de prioriteitslanden
- LSP's van de prioriteitslanden
- Financieel administratiesysteem van het ministerie van BZ: PPR
- Financiële overzichten (GCE) van het ministerie van OCW
- Diverse projectoverzichten van het Nationaal Archief
- Diverse rapportages van het Nationaal Archief
- Diverse projectoverzichten van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (GCE-programma RCE)
- Diverse rapportages van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Begrotingen GCE-programma RCE 2009, 2010, 2011
- Nota Gemeenschappelijk Erfgoed – een positiebepaling van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Diverse verslagen coördinatiegroep GCE (periode januari 2009 – november 2011)
- Beoordelingsmemoranda van diverse projecten

- Onderzoekscomponent (A)WAD – Gert Oostindie 28 september 2010
- PCZ lijst 2011 – Lijst van medewerkers belast met pers en culturele zaken werkzaam op de Nederlandse ambassades en consulaten-generaal in het buitenland
- www.heritage-activities.org
- www.mutualculturalheritage.nl
- www.culturalheritageconnections.org
- www.atlasofmutualheritage.nl
- Plan van aanpak Mid-term review GCE-beleid (OCW 318574)